

izhaja, izvešči pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopolnje: ulica uredništva, Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. V odgovor na uredniški list. Stefan Godina. — Lastnik tiskarne: Edinost Narodna. — Znak: 132. — In: 132. — Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva: 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osm. tince, in zahvale, poslanice in vabila po L. —, oglasi denarnih zavodov. mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 st. beseda, manjši pa L. 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Pouki iz — Belgije in Afrike!

Naša poslanca Wilfan in Podgornik sta predložila pretekli teden parlamentu resolucijo, s katero naj bi se vlada pozvala, da poskrbi zato, da bi se naši ljudje lahko posluževali po uradih Julijske Krajine v vseh poslih svojega lastnega (slovenskega ali hrvaškega) jezika. Parlament je bil s tem opozorjen na protipostavno gonjo proti pravicam našega jezika, ki je izzvala v našem ljudstvu velikansko ogorčenje. Vlada bo morala zavzeti stališče. Ta gonja proti našemu jeziku se vrši tajno in zahrbitno po raznih višjih in nižjih uradih naše dežele. Vodio jo posamezni uradniki na svojo pest, vedoč da se s tem ne bodo zamerili ne vladi ne javnemu mnenju. Glasilo »najdržavotvornejšega« dela tukajšnjega laškega javnega mnenja »Piccolo« objavilo 28. t. m. pod debelim naslovom vest, da je naš jezik končno odpravljen iz sodnih. »Piccolo« ne skriva svojega zadoščenja nad tem »važnim dogodkom«.

To zadoščenje, ki ga deli s »Piccolom« vse njegovo zvesto in »državotvorno« čitateljstvo, je izliv skrajnega cinizma in popolne pravne pokvarjenosti. Nočemo danes formulirati nikakih novih protestov, temveč hočemo le pokazati, kako se na škodo našega ljudstva naravnost do nesramnosti prezira vsaki pravni čut, kako se z njim cinično delajo norce.

Morda se čitatelji še spominjajo, kako je »Piccolo« nedavno temu slavil modro kolonialno politiko Angležev. Priporočeval je, kako tolerantni so ti »gospodari sveta« z domačim prebivalstvom v svojih kolonijah. Skrbno se izogibljajo vsega, kar bi moglo nemilo zadeti domačine v njihovem čustvovanju in njihovih segah in običajih. Ne dotikajo se ne verskega čustva, ne jezika, ne svojstvenosti njihovega življenja. Puščajo jih, da dalje živijo samosvoje življenje in se zadovoljujejo s tem, da jim kolonija — po domače povedano — nese! Kot klasičen izdelek je navedel »Piccolo« deželo Burov v južni Afriki.

Tako nekako je hvalil »Piccolo« modrost Angležev v njihovi kolonialni politiki. Pozneje pa je priobčil članek iz peresa Pavla Grana o starem, zgodovinskem boju med Flamci in Valonci, med obema plemenoma, ki tvorita prebivalstvo Belgije. (Flamski jezik govori 45 odstotkov prebivalstva, valonski [francoski] pa, okroglo 40 od sto. Ostali del francoski ali pa po dva jezika.) Boj med Flamci in Valonci je — naglašal »Piccolo« — veliko zlo za Belgijo. Potem pa nas uči:

»Jezik je samostojna neodklonljiva sila! Ni ga silnejšega gospodarskega činitelja. Reči se more, da je jezik odločujoče zgodovinsko načelo. Zadnja tri leta nam dajejo preobilico dokazov za to dejstvo. Čim ima kako pleme svoj jezik, mu ne primanjkuje ničesar več za svoje uveljavljanje! V jeziku se izpozna pleme, v jeziku, ki hrani njegovo dušo in ki nahaja v njem neoporečno pravico do osamosvojenosti... Razumljivo je, da Valonci simpatizirajo s Francijo, Valonci je francoskega pokolenja in govori francoski; govori — kakor Francozi — druge jezike le s težavo, ali celo nerad; imel je francosko vzgojo; njegove knjige, njegovi veliki možje, so knjige in veliki možje Francije. To pa ga spravlja v položaj podrejenosti napram flamskemu svetu Belgije, kjer vsak izobražen človek govori poleg svojega tudi francoski jezik, je deležen zato dveh kultur, dveh civilizacij, in je dobro oborožen v boju, ki ga bje njegovo lastno pleme proti plemenu, ki ga je po ustanovitvi belgijske države uradno preplavilo s svojim jezikom. Boj med Flamci in Valonci ima svoj izvor v zgodovinski, moralni, socialni in etniški različnosti obeh plemen.«

Na to pripoveduje člankar v »Piccolu«, kako da Flamci, ker tvorijo večino v državi, zahtevajo, da povsod, kjer so oni gospodari, mora vsak javni funkcionar na strogem izpitu dokazati, da pozna flamski jezik! In za položitev takega izpita dovoljujejo Flamci samo dva meseca časa. To pa nikakor ne zadošča, pravi »Piccolo«, in vidi že, kako bodo morali Belgijci francoskega jezika zapustiti uprave in urade povsod, kjer so Flamci v absolutni večini. Na to očita »Piccolo« Flamcem, da ne računajo s posledicami, ki bi jih mogla imeti taka agitacija. S svojim sovraštvom proti francoski duševnosti silijo neflamsko ljudstvo, da bo težilo ali k Holandski ali k Nemčiji! Valonci pa pravijo, da ne more obstojati Belgija, ki bi ne živela v tesnem

Italija

Razprava o uvedbi italijanskega kazenskega zakona in procedure v novih pokrajinah. Poslanec Wilfan za odgod tev.

RIM, 29. Na današnji seji poslanske zbornice se je med drugim razpravljalo o uvedbi italijanskega kazenskega zakona in sodnega postopanja v novih pokrajinah. Na splošno so se izrekli poslanci novih pokrajin za ponovno odgoditev te uvedbe, narkar je pa podtajnik za sodstvo izjavil, da ne more vlada vsled splošne želje prebivalstva Julijske Krajine upoštevati teh ugovorov, medtem ko bi bila pripravljena obdržati na Trentinskem in kazenskih stvarih zakone bivše vladavine še za dobo treh mesecev, ker se je edino tamšnja posvetovalna komisija izrekla proti takojšnji uvedbi teh zakonov. Poslanec Grandi je menil, da bi se morali poleg kazenskih

prijateljstvu s Francijo. Ideje, čustva, ideali, slava, kulturna stremeljenja Francije da so za francoske Belgije skupno imetje. Lahko je predvidevati — pravi »Piccolo« — kako bi bile posledice, če bi prišlo do končne razcepitve med obema plemenoma. To da je usodno vprašanje. Opozorja na silno konkurenco, ki jo belgijski luk v Antverpenu še sedaj dela holandski Rotterdam, kjer Holandski puščajo Nemcem svobodno roko. Med Flamci samimi govori, da je tu pa tam, da za Antverpen ni več nobene nade, da bi si pridobil zopet prejšnje mesto, kakor ga je imel pred vojno, ako se ne vzpostavijo dobri odnosi s holandsko trgovino, ki ji je Nemčija zaledje!

V zaključnem odstavku naglašal »Piccolo«, da je sedanjí trenutek za Belgijo naravnost usoden, ker se Flamci poslužujejo silnega sredstva svojega jezika in ga hočejo uveljaviti kot državni jezik. Sužnji da so svojega jezika!

Koliko analogij je tu s sedanjimi razmerami v naših krajih! Izvajanja v »Piccolu« naravnost silijo k primerjanju. Tam Flamci in Valonci — tu Italijani in Jugoslovenci! Tam Antverpen — tu Trst!

»Piccolo« zna včasih tudi resno razpravljati, izražati pravilna naziranja, izrekat veljavne sodbe in dajati lepe nauke! Samo šment je to, da ga poti pameti vsedkar odvajajo od domače hiše in v tuje kraje. Sedaj hvali in slavi pametno in pravično postopanje Angležev z ljudmi drugega rojstva, drugega jezika in drugačnih čustev na najjužnejši točki — Afriki! Potem pa išče tam — v Belgiji primere za svoja razlaganja, kako da je jezik za vsak narod najdražji zaklad! Jezik je neodklonljiva sila; jezik je odločujoča zgodovinska maksima. Čim ima kako pleme svojega jezika, ima vse za svoje uveljavljanje! V jeziku se spozna, da jezik se hrani njegova duša, v jeziku ima naoporečno pravico do samosvojega življenja!

Tako uči »Piccolo«, kadar pripoveduje o stari, zgodovinski borbi med Flamci in Valonci v Belgiji.

Doma na teh naših tleh, pa je postopanje politikujočega italijanstva, — tistega italijanstva, ki mu je isti »Piccolo« glavno in najizrazitejše glasilo — v diametralnem navskrižju z lepimi razlagami istega »Piccola«! In vendar ima ta naše jugoslovnsko pleme tudi svoj jezik in s tem predpogoj za svoje uveljavljanje in zato tudi pravico do samosvojega življenja. Je torej največji zaklad, ki bi se ga ne smel nkd dotikati!

Za ljudi, ki sedaj tu ukazujejo, ki so gospodari, ki imajo moč v rokah, ostajajo vsi tisti lepi nauki in večnoveljavne resnice — v Belgiji in v južni Afriki. Tam daleč zunaj naj pijejo vodo treznosti in pravičnosti, tu pa naj bo — ker to je tudi »patriotično« — vse pijano od vina krivčnosti, in nasilja! Tam zunaj naj velja sodba, da je jezik najdražji in nedotakljiv zaklad za vsako pleme, pri nas pa je povsem v redu, je patriotično, je celo kulturno, če nam ubijajo ta najdražji zaklad, če mečejo naš jezik iz uradov, če ga hočejo z nasiljem izkličiti iz vsega javnega življenja, če nam rušijo naprave, ki jim je namen, da gojijo in razvijajo naš jezik in s tem glavno sredstvo za pospeševanje naše kulture! Lepi nauki naj le veljajo v južni Afriki in Belgiji, ali za nas tu ne smejo veljati! In če zahtevamo mi, naj bi veljali, smo nevarni rovarji!

»Piccolo« se je dotaknil še neke točke, ki se tiče sedaj najaktualnejšega vprašanja glede bodočnosti naše pokrajine in mesta tržaškega se posebej. Ugotavlja namreč, da belgijska luka Antverpen propada, dočim se njena tekmovalka Rotterdam ska luka dviga zato, ker si je znala pridobiti široko zaledje! Zakaj ne izjava »Piccolo« zlatega pouka iz teh dveh dejstev? Zakaj ne govori Trstu: če hoče živeti in uspevati, je neizogibno potrebno, da si za svoje gospodarsko snovanje pridobi prijateljstvo svojega ednega naravnega zaledja! A to moreš le s pametnim in dobrohotnim postopanjem napram jeziku tega zaledja!

Pa saj je vse, kar je dobrega in koristnega, pametnega in logičnega namenjeno le za Belgijo in južno — Afriko. Tako nam mora biti na koncu koncev žal, da ni tudi Julijska Krajina nekje v Afriki. Da, ko bi bili v Afriki, bi tudi že imeli avtonomijo!

razširiti na nove pokrajine tudi drugi zakoni ter obsojalno dejstvo, da se ni oskrbelo še potrebnih prevodov kazenskih zakonov, vsled česar priporočajo odgoditev uvedbe teh zakonov, ker tudi sodno osobje v novih pokrajinah ni dobilo še uvedbo potrebnih navodil. Tem izvajanjem se je pridružil tudi poslanec Tinzl.

Poslanec Wilfan je poudarjal, da bi se morala ta odgoditev treh mesecev dovoliti tudi za Julijsko Krajino, ker niso niti še izdelani prevodi kazenskih zakonov na slovenski in hrvaški jezik. Obsojal je lahko miselnost osrednjega urada za nove pokrajine, ki je izročil tako obširno in težavno nalogo enemu edinemu sodniku v izvršitev. Stem je osrednji urad dokazal, da ne pojmuje važnosti tega problema. (Tu konča poročilo agencije Stefani. Nadaljevanje prinesemo torej v jutrišnji številki.)

Belgijska kraljevska družina v Rimu

Obisk pri papežu

RIM, 29. Včeraj popoldne je belgijska kraljevska družina obiskala papeža. Ob 14.10 so se visoki gostje odpeljali iz Kvirinala na belgijsko poslanstvo pri Sv. stolici, kjer so jih že pričakovali vatikanske kočije. Ob 14.45 so vatikanski trobentaci naznanili prihod belgijskih vladarjev.

Papež je doslece zelo pristrčno pozdravil ter se pogovarjal z njimi približno pol ure. Pri slovesu je obdaril kralja, kraljico in kraljevice s krasnimi mozaiki. Sledili so nato obiski pri drugih vatikanskih dostojanstvenikih, nakar se je kraljevska družina s svojim spremstvom povrnila na belgijsko poslanstvo. Tu je sprejela državnega tajnika kardinala Gasparija in kardinala Vanutellija kot zastopnika vsega svetega kolegija ter gospde diplomatskega zbora Sv. stolice, ki so se prišle poklonit kraljici.

Ob 21.10 so se belgijski vladarji vrnili v Kvirinal, kjer se je vršil slavnostni obed. Prvi je nazdravil visokim gostom kralj Viktor Emanuel III, ki se je v daljšem govoru spominjal junastev, ki so jih doprinesli belgijski vojaki na oltar domovine tekom svetovne vojne. Na koncu govora je napil vladarjeve obitelji z željo za dobrobit in procvit Belgije. Kralj Albert se je vidno ginjen zahvalil za pristrčni sprejem. V svojem govoru je slavil žrtve Italije v svetovni vojni in omenjal njeno visoko kulturo. Končal je z zdravico za najlepšo bodočnost Italije in njenega naroda.

Na splošno se listi strinjajo v tem, da nima ta obisk belgijske vladarjeve družine v Kvirinalu nikakega političnega pomena. Vendar bo mogoče obisk kralja Alberta okrepil prijateljsko razmerje med obema kraljevskima družinama, ker se širijo govorice o predstojeti zaroki belgijskega kraljeviča s princezino Jolando. Značilno in tudi gotovega političnega pomena je tudi dejstvo, da se je včeraj prvič po letu 1870 videlo po rimskih ulicah vatikanske belorumen zastave s tigar in zlatimi ključi, ki so vihrale na avtomobilih Vatikana, ko se je belgijski kralj peljal v obiske k papežu.

Jugoslavija

Škof dr. Napotnik umrl

MARIBOR, 29. Včeraj ob 13.15 je po daljši bolezní umrl knezoškof dr. Napotnik.

Sestanek državnikov Male entente

BEGRAD, 29. Zunanji ministri Male entente, Beneš, Bratianu in najbrže tudi Skirmunt se sestanejo dne 8. aprila v Genovi pred konferenco, da se dogovore še o nekaterih detaljih, tičočih se stališča Male entente na genovski konferenci. Sestanka v Ljubljani ne bo.

Testament kralja Petra

BELGRAD, 29. Tekom tedna se odpre testament pokojnega kralja Petra Osvoboditelja. Istočasno se reši vprašanje pravne ga stališča princa Gjorgja.

Jugoslovenska delegacija za genovsko konferenco

BELGRAD, 29. Ministrstvo za zunanje posle je objavilo: Ministrski svet je definitivno določil, da so za genovsko delegacijo določeni sledeči gospodje: Nikola Pašić, predsednik ministrskega sveta, dr. Momčilo Ninčić, minister zunanjih poslov, dr. Kosta Komanudi, minister financ in dr. Ivo Krstelj, minister ver.

Delegaciji je dalje pridružen kot ekspert za ekonomsko-financijska vprašanja dr. Velizar Janković, minister n. r. in predsednik komisije strokovnjakov, ki je pripravljala ekonomsko-financijski elaborat za genovsko konferenco.

V delegacijsko komisijo pa so dalje pozvani: 1. Evžen Derocq, pomočnik generalnega direktorja ministrstva saobračaja, 2. dr. Milan Todorović, načelnik v ministrstvu trgovine in industrije, 3. dr. Milan Radosavljević, načelnik v ministrstvu trgovine in industrije, 4. dr. Strahomir Miletić, tajnik v ministrstvu zunanjih poslov, 5. dr. M. Stojadinović, ravnatelj Anglobanke, 6. dr. Janko Hacin, delegat na konferenci nasledstvenih držav v Rimu in 7. Milorad Stražnički, profesor trgovskega prava na zagrebški univerzi.

Rusija

Lenin umrl?

LJUBLJANA, 29. »Slovenskemu Narodu« poročajo 28. t. m. iz Prage sledečo vest: Uradno še nepotrjene vesti pravijo, da je Lenin v Moskvi umrl. Ta vest je prišla še od drugih strani.

KOPENHAGEN, 29. Po doslej še nepotrjenih vesteh je Lenin umrl.

PARIZ, 29. Agenciji »Havas« poročajo iz Kopenhagena, da javljajo tamkajšnji listi smrt Lenina. »Havas« je že prej javila, da je Leninovo stanje zelo opasno in da se Lenin bori s smrtno ter da so prišli v Mosko vsi sovjetski komisari.

GRADEC, Vestí iz Berlina in Prage o Leninovi smrti se doslej ne potrjujejo. Na Dunaju o tem ni nič znanega.

Poljska

Zaključitev zdravstvene konference

VARŠAVA, 29. Danes se je zaključila mednarodna zdravstvena konferenca. Poljski minister za zdravstvo Chodźko je imel govor, v katerem se je zahvalil zastopnikom štiriindvajsetih udeležencev držav in

Zvezi narodov. Minister je poudarjal veliki pomen konference in izrazil upanje, da bo konferenca v Genovi upoštevala želje zdravstvene konference.

Baltiške države

Estonska delegacija za genovsko konferenco

REVELJ, 29. Estonska vlada je imenovala za svoje delegate na konferenci v Genovi sledeče gospode: ministra financ Vestel-a, bivšega ministrskega predsednika Strandmar-ja in overovljenega pooblaščenca pri italijanski in francoski vladi Pusto.

Francija

Schanzer se je povrnil v Rim. — O njegovem razgovoru z Lloydom Georgeom bo poročal Poincaré-ju grof Sforza

PARIZ, 29. Italijanski minister za zunanje posle Schanzer je prispel iz Londona semkaj včeraj zjutraj ob 5.25. Ob 11.40 se je odpeljal v Rim, kamor prispe danes ob 16.30.

PARIZ, 29. Čim je včeraj zjutraj prispel Schanzer v Pariz, je izrazil željo, da bi šel k Poincaré-ju poučit ga o razgovoru, ki ga je pred včerajšnjim imel z angleškim ministrskim predsednikom. Ker se pa ta sestanek radi pomanjkanja časa in sestanka ministrov v Eliseju ni mogel vršiti, je prosil Schanzer grofa Sforzo, naj se poda v Quai d'Orsay sporočit ministrskemu predsedniku podrobnosti njegovega razgovora z Lloydom George-em.

Ministrski svet je imenoval dva delegata za v Genovo

PARIZ, 29. Ministrski svet je imenoval za predsednika francoske delegacije, ki pojde v Genovo. Barthouja. Dodeljen mu bo podtajnik v ministrskem predsedništvu Colrat. Danes bo ministrski svet imenoval še nadaljnje tri delegate.

Skirmunt v Parizu

PARIZ, 29. Poljski minister za zunanje posle Skirmunt je prispel v Pariz.

Temps o zadržanju Francije na konferenci v Genovi

PARIZ, 29. Na predvečer konference v Genovi označa »Temps« zadržanje Francije: Francija ne more biti na noben način vezana po zaključkih, od katerih bi utegnili priti v Londonu zbrani veščaki. Svoboda francoske vlade ostane vedno nedotaknjena in te svobode ne morejo nikakor omejevati priporočila, ki jih dajejo veščaki. Nato se »Temps« na splošno peča s politiko Anglije in pravi, da presoja invazijam izpostavljenja Francija mednarodna vprašanja vse bolj s političnega in vojaškega vidika kakor pa s trgovskega. Politika in gospodarstva neodvisnost raznih držav je poglavitni pogoj njihovega blagostanja, torej tudi njihove plačilne sposobnosti, kar je v korist njihovim dobaviteljem. Francija nikakor neče, da bi se Rusija hitro izkoristila, temveč želi, da bi se ta država metodno vzpostavila in njena proizvodnja obnovila. Toda francoska in angleška politika se bosta v Genovi lahko sprijaznili, ker bo našla Anglija večjo korist v tem, da spoštuje neodvisnost narodov, kakor pa v tem, da ji nasprotuje ali pa izigrava narod proti narodu, in Francija mora najti tam okoli sebe zbrane vse narode, katerim je kakor njej sami pri srcu varnost njihovega ozemlja, svoboda njihovega gospodarskega razvoja in katerim je ravnotako kakor Franciji ležeče na tem, da se izvršijo pogodbe.

Reka

Obupen proglas javnih uradnikov za sporazum med strankami

REKA, 29. Ravnatelji raznih občinskih in državnih uradov so naslovili na prebivalstvo mesta proglas, kjer rotiljo stranke, da se sporazumejo za skupno sodelovanje za procvit in dobrobit tako težko preizkušene mesta. Proglas opozarja tudi, da grozi prebivalstvu lakota in pomanjkanje, ako se ne bo čimprej vzpostavilo normalno življenje, ker so blagajne prazne.

Albanija

Po vstaji

KRF, 28. Tiranska vlada energično nadaljuje s čiščenjem. Njene čete povsod preganjajo ostanke in krivce zadnje od zunaj inecenirane vstaje. Zadnje dni je bilo zopet 20 vstaskih voditeljev obsojenih na smrt, glavnim gnezdom vstaje, mestom Krupi, Gradu in Sijaku pa naloženih skupaj 20.000 turških lir vojne globe. Večji del te svote je že izterjan.

Zveza narodov

PARIZ, 29. Svet Zveze narodov je na svoji včerajšnji seji vzel na znanje predlog italijanske vlade, naj pošlje Zveza narodov na konferenco v Genovo zastopnike svojih tehničnih organizacij za gospodarstvena, finančna in transportna vprašanja. Razen teh naj pošlje Zveza v Genovo nekaj članov svojega tajništva, da pomagajo pri delu konference. Svet Zveze je pooblastil svojega generalnega tajnika, da ukrene vse potrebno. Nato je Svet imenoval sedem novih članovčasne mešane komisije za razorožitev, in sicer Nitti-ja, lorda Roberta Cecil-a, Noblemare-ja, Uftis-a, Manotria-ja, Adler-ja in Sapicho. V komisiji za povračila stroškov se je nadomestil g. Berton z g. Soleri-jem.

Švica

Generalni svet Zveze društev rdečega križa

ZENEVA, 29. Vršila se je prva seja generalnega sveta Zveze društev rdečega križa. Seje se je udeležilo čez 100 delegatov, ki zastopajo več kakor 30 držav, poleg teh mednarodni odbor rdečega križa Zveze narodov kakor tudi delegati mednarodnega delovnega urada, ki imajo posvetovalen glas. Za predsednika je bil izvoljen Belgijanec De Pace, ki je prečital pismo, poslano generalnemu ravnatelju Zveze po kardinalu Gasparri-ju v imenu papeža. Svet je sklenil, da se papežu zahvali. Nato se je določil dnevni red dela.

Na noge rod trpinov!

Poziv vsem vojnim oškodovancem!

V nedeljo, dne 2. aprila se bo vršil velik, manifestacijski shod vojnih oškodovancev v Gorici.

Naša dežela je potrosila tisoče in tisoče na poteh, ki so jih imeli vojni oškodovanci radi prenesramnega ravnanja oblasti pri reševanju prošnje za vojno odškodnino. Časopisje je pozivljalo, opozarjalo, rotilo oblasti, da napravijo red pri reševanju tega vprašanja; državni poslanci so ob vsaki priliki pozivljali vlado, da posveča vprašanje vojne odškodnine največjo pozornost; ustanovili smo v Gorici skupni agitacijski odbor za zadeve vojne odškodnine; pošiljali smo brzojavke za brzojavko na razna ministrstva v Rim; ljudstvo je na mnogih shodih izreklo svoje ogorčenje nad protiljudskim postopanjem vlade; pošiljali smo deputacijo za deputacijo v Rim, v Trst, k vicegeneralnemu komisarju v Gorici!

Koliko truda, koliko dela je v vsem tem? Oblasti in vlada so vedno obljubljale, da bodo pravične, da bodo upoštevale opravilne pritožbe vojnih oškodovancev — toda danes je vsa dežela brez razliko strank in narodnosti onemogočena prepričanja, da je vlada v večini slučajev ostala samo pri obljubah.

Zato so se odločili vojni oškodovanci, da bodo govorili na manifestacijskem, protestnem shodu v nedeljo, dne 2. aprila z vlado z a d n o besedo. Na tem manifestacijskem shodu mora biti izražen v discipliniranem nastopu slovenskega in furlanskega ljudstva ves srd, vse ogorčenje nad uradnimi, protiljudskimi postopanimi vlade z vojnimi oškodovanci.

Shod se bo vršil v nedeljo 2. aprila ob 11. uri na

Telovadnem trgu (Piazza Ginnastica) sedaj Piazza Cesare Battisti.

Da shod boljše uspe, za to prosimo vojna oškodovance, da se drže sledečih navodil: 1. Vojni oškodovanci s Tolminskega, Kanalskega, Banjske planote in severnega dela gorške okolice naj se zberejo vsi brez izjeme na Katerinjevem trgu, da odkorakajo potem v četverstopih na Telovadni trg.

2. Vojni oškodovanci iz Vipavske doline naj se zberejo na Živinskem trgu, da odkorakajo potem v najlepšem redu na prostori kjer se bo vršil shod.

3. Vojni oškodovanci iz južnega dela gorške okolice naj se zberejo na Senem trgu.

4. Vojni oškodovanci iz Brd, Podgore in Pevne naj se zberejo pri soškem mostu (pri Fogarju).

Agitacijski odbor odpošlje na vsa štiril mesta svoje člane, da sprejmejo zbrane vojne oškodovance na Telovadni trgu, da se tam odkaže prostor za vojne oškodovance iz slov. dela dežele in za one iz furlanskega dela.

Želeči je radi discipline, da stopijo na čelo vsake občine župani in občinski sveti.

Vsi župani in vsi občinski svetovanci morajo spremljati vojne oškodovance svojih občin.

Dne 2. aprila mora prihrumeti vse ljudstvo z dežele v Gorico.

Od velike udeležbe na shodu, je v veliki večini odvisen uspeh shoda.

Bodočnost Albanije

Znani angleški publicist Henry Baerlien se od nekdaj živo zanima za balkanska vprašanja. Nedavno je potoval po Albaniji v svrhu proučevanja. Hotel je na lastne oči videti resnico, kakor je zatrdil v razgovoru z belgrajskim poročevalcem za grebskega »Tagblatt«. Na povratku s potovanja po Albaniji se je namreč Baerlien mudil tudi v Belgradu. Zatrdil je, da pri svojem proučevanju ne zasleduje nikake tendence. Ker se listi toliko prekaajo o Albaniji, je hotel na lastne oči spoznati tamošnje razmere.

Posebno je hotel priti na jasno glede obtožbo z angleške strani proti postopanju Jugoslavije. Na jugu Albanije je 80 odstotkov prebivalstva naklonjeno Grški. Le muslimani in del katoličanov so »albanškega« mišljenja. Rodbinske vezi med Albanci so jako rahle. Še pred dvajsetimi leti so prodajali celo lastna dekleta. Pa tudi danes niso razmere mnogo boljše. Prijatelji Albancev zvrčajo krivdo radi teh razmer na Turčijo. In res je, da se Carigrad mnogo brigal za to, da oddaljeno mu pokrajino. Ko pa je bilo po balkanskih vojnah prepričano Albancem samim, da se uredijo, niso storili ničesar, da bi odpravili take

barbarske navade. Sami so torej krivi na svojih žalostnih razmerah.

Kar pa se tiče bodočnosti Albanije, je jasno že sedaj, da pretežni del obmejnega prebivalstva noče pretrgati vezi, ki ga spajajo z Jugoslavijo. Ti ljudje se malo brigajo za sklepe evropskih konferenc in blizu se trenutke, ko se bodo obrnili do sosednih prijateljskih držav, naj jim dajo uradnike. Če jim jih da Jugoslavija, bodo govorili, da živijo v Jugoslaviji. Najbolje bi bilo, da bi konferenca ne izdajala sklepov, ki so itak neizvedljivi. Nekatera plemena ob meji bodo seveda tudi nadalje uprizarjala roparske pohode na jugoslovensko ozemlje. Ravno zato pa bi bilo bolje, da je kak vojak iz vojske Franchet d'Esperey-a potegnil mejo na tem ozemlju, ker so tu merodajni edino le vojaški ozirji. In taka meja naj bi obstajala, dokler se razmere ne izboljšajo.

Med Italijo in Jugoslavijo je določila konferenca strategično mejo tako, da je 500.000 Jugoslovenov, ki so na visoki stopnji kulture, priključeni k Italiji. Ista konferenca pa je pospeševala zahteve nekaterih divjih plemen proti jugoslovenski strategični meji. S tem je Jugoslavija prisiljena držati na meji celo vojsko za vzdrževanje miru in reda. Zavezništvo so pa sprejeli strategično mejo med Italijo in Jugoslavijo, niso pa hoteli določiti človekove meje med Jugoslavijo in Albanijo! S tem so tej poslednji zvezali roke napram Albaniji, vsled česar Jugoslavija tudi pri najboljši volji ne more pomagati Albancem.

Albanija se more povzdigniti le na enak način in si zagotoviti obstanek. Tisti, ki so priključili meje Albanije, bodo skoro videli, da je bil to prazen trud. Sever in jug Albanije vzameta skoro svojo usodo v lastne roke. Mari menita svet poslanikov in Zveza narodov, da ljudje iz časov Francije pod Julijem Cezarjem morejo kar čez noč postati moderni parlamentarci?! Albanski parlament je pravcar karikatura! Tu treba torej organizatorjev, ne pa govornikov. Če opazujemo obupne razmere v Albaniji, njene šole, ceste, pristanišča, njen strašni finančni sistem, se prepričamo, da je tu treba začeti delati iz početka. Kaj znači v Albaniji osrednja vlada? Ta je nezmisljiva, ker je enostavno nemogoče dovažati davke in druge pristojbine v osrednjo blagajno. Albanci ne poznajo nikake osrednje vlade in hoče videti na lastne oči, kako se porablja denar! Albanska plemena pa hočejo živeti kolikor le možno oddaljeno drug od drugega. Le tedaj, ko se bliža kaka sovražna invazija, se strnejo in si izberejo glavarja. Vse to me silijo izjavi, da se silno motijo vsi tisti, ki mislijo, da bi mogla katerakoli albanska vlada privedi deželo do boljših razmer. Albanci se ne more priznati za narod. So le plemena, ki jih more le zunanja pomoč rešiti. Najprej jih je treba dovesti do tega, da bodo razumeli, kaj sploh pomeni zanje beseda »Albanija«. Od kod pa naj pride ta zunanja pomoč — o tem bodo pač v kratkem času odločala ta plemena sama!

Dijaška Matca

(Anketa o dijaškem vprašanju.)

Ne maram blagodnečih fraz po sosedovem vzoru, prostor je zlato, čas brilant, kdor se zanima, ve, zakaj gre ... zato prehajam naravnost v sredino stvari.

A. Naj bo matica društvo (Verein) ali zadruga (Genossenschaft)?
Za društva je merodajen zakon z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 134. — Ta zakon ureja politične, znanstvene in humanitarne udruge.

Karakteristika po tem zakonu osnovane udruge je ta, da se ne peča v prvi vrsti z materijalnim pridobivanjem (denarja), ampak s pospeševanjem moralnih, duševnih in telesnih dobrin.

Za zadruge je merodajen zakon z dne 23. februarja 1897., drž. zak. št. 63. Zadruga je po tem zakonu udruga, ki se peča v prvi vrsti z materijalnim pridobivanjem potom obrti in trgovine, seveda je ob enem njen namen pospeševanje stanovske zavesti in ponosa.

Dijaška matica tedaj ne spada ne pod prvo ne pod drugo obliko; društvo v smislu prvega zakona ni, ker njen namen je v prvi vrsti pridobivati denar za humanitarne svrhe; zadruga tudi ni, ker do denarja ne bo prišla potom obrti ali trgovine.

Dijaška matica združuje v sebi elemente obeh vrst udruge — a ne spada prav ne v prvo ne v drugo vrsto; je pač udruga svoje vrste in zato je najboljša, da ji ostane ime »Dijaška matica«.

Zato govorijo tudi praktični razlogi. Ako bi se imenovala društvo, tedaj bi jo politično oblastvo smatralo za svoja varovanca; ako pa bi se imenovala zadruga, tedaj bi takoj vzletel sršen iz gaja zelene finance in ji izmožgal sok, ki naj ostane matici.

Najbolj priporočljivo je tedaj, da se enostavno preprišejo pravila dijaške matice poljskih dijakov (Bratnia pomoc), ki se je ustanovila ob veljavi ravno istih udružnih zakonov in ki se je tako razvila, da je danes ena največjih ustanov te vrste v centralni Evropi.

B. Naj se obdrži princip brezobrestnega posojila. Pri hudobiji današnjega sveta se večkrat zgodi, da, ko se je kdo najedel, začne pljuvati v skledo. Na ta način lahko matica izvršuje potrebno kontrolo, kako se je uporabil dani denar in kaže smer za nadaljnjo pot mladeniču, ki konča svoje študije. Obenem bi pa lahko postavila v svoja pravila določbo: »Dijaška matica mora v upoštevanju vrednih slučajev deloma ali v celoti brisati terjatve.«

C. Kako naj Dijaška matica pridobiva denar?

1. Poleg rednih podpornih članov z mesečnimi prispevki naj se uvedejo ustanovni člani, ki plačajo visoko ustanovno svoto enkrat v letu. Taki bi dobili legitimacijo, s katero bi se izkazali »čebelici-nabiralki« — in ta bi jih ne smela pikati celo leto.

2. Ravno sedaj spomladaj končajo za druge in akcijske družbe (bankel) svoje bilance in obdržavajo svoje občne zbornice. Zato svetujem, da pošlje matica vsaki zadrugi-akc. družbi okrožnico, v kateri jo opozori, da je »panj prazen«.

3. Na vsakem plesu, veselici, svatbi, bo trpinjah, itd., naj naša dekleta, kakor pridne čebelice, nabirajo denarne prispevke za prodajanje izrezkov iz bloka.

4. Za matico naj se prireajo koncerti in veselice a (brez zamer!) ne pri pogrnjenih mizah, ker to nasprotuje že umetniškemu okusu.

5. Nobena punca, noben fant, noben prijatelj naj ne piše pisma, ako ni pred naslovno besedico »Predragi... Predraga...« prejel nalepilo par matičnih kolekov.

V vsakem pismu, na vsaki društveni legitimaciji, na vsaki vstopnici k društveni veselici, plesu ali koncertu morajo biti prilepljeni matični koleki. Tako zahteva narodni finančni zakon.

Govorim v množini »matični koleki« — ker je po mojem mnenju — že da se izognemo prevelikim stroškom — je bolje, da tiska dijaška matica le eno vrsto kolekov po 10 stotink; ako je pismo bolj za ljubljeno, društvo bolj slavno ali veselo bolj znamenita, pa naj se prilepi 5-10 ali pa še več kolekov. prof. dr. e. b.

Važno za naše zadruge!

O dekretu od 9. decembra 1920, št. 1883 in o naredbi od 1. II. 1922, izdanimi od zakladnega ministrstva in objavljenimi v uradnem listu 20. marca 1922.

Naš namen je raztolmačiti interesiranim zadrugam smisel omenjenega dekreta in naredbe.

Opozorimo, da se ta dekret tiče le onih zadrug, ki prejema vlogo, a ne delajo za dobiček.

Po tem dekretu je zagotovljeno državno jamstvo onim zadrugam, katere so postale pasivne vsled zamenjave. Visokost in ostali pogoji tega jamstva so razvidni iz sledečega: V smislu kr. dekreta od 9. decembra 1920, št. 1883 v zvezi z dekretom od 27. nov. 1919, o definitivni ureditvi valute št. 15. smejo nadaljevati svoje poslovanje samo one zadruge, katere niso bile pasivne pred 19. aprilom 1919. Že pred 19. aprilom 1919, pasivne zadruge smejo tudi nadaljevati svoje poslovanje, če prevzame kritje njihovega primanjkljaja odbor ali člani.

Zadruge, ki so postale pasivne po 19. aprila 1919, vsled tega, ker niso dosegle zamenjave terjatev napram bivši avstro-ogrski monarhiji (vojno posojilo in druge vrednotnice) in ki jim niso bile zamenjane razne naložbe v kronah, ali naložbe v raznih delnicah, itd., in tudi zadruge, ki so bile pred 19. aprilom 1919 pasivne, a je prevzel odbor ali člani kritje njihovega primanjkljaja, bodo imele pravico v smislu zgoraj navedenega dekreta zahtevati državno jamstvo za primanjkljaj, nastal vsled zamenjave.

Primanjkljaj, nastal že pred 19. aprila 1919, ki ga mora prevzeti odbor ali člani, če hoče zadruge nadaljevati, se mora ugotoviti na podlagi sestavljene bilance v kronah na večer 19. aprila 1919, in spreminiti vse postavke v lire v razmerju 60%.

Primanjkljaj, nastal vsled zamenjave, se mora ugotoviti po št. 2. kr. dekreta od 9. XII. 1920, in naredbe, izdane dne 1. II. 1922, na podlagi bilance, sestavljene na sledeči način:

I. Pasiva.

Vloge, tekoči račun, in vsa ostala pasiva izražena v kronah in izterljiva v lire, se imajo računati v razmerju 6%, oziroma po onem nižjem ključu, ki velja za njih, (n. pr. vloge onih, ki so se izrecno protivili zamenjavi v lire; onih inozemcev, ki niso pristojni in ne bivajo ne v Julijski ne v Trentinski Krajini in kateri nimajo pravice do 20% povisoka.)

Pasiva, izražena v kronah, a plačljiva v drugi nekronski valuti, se imajo računati po dnevnem tečaju v lire po 60%. Zadržni deleži se računajo po 60%.

Reservni fond se sploh ne vračuna, ampak se povsem izpušči.

II. Aktivna.

Premični in nepremični inventar se mora računati po dejstvi, a ne po bilančni vrednosti.

Gotovina od 19. aprila 1919, v lire po 60%. Terjatve, izterljive v lire, je treba vnesti v lire po 60%.

Terjatve, ki niso izterljive v lire oziroma ki so postale z zamenjavo denarja sumljive, se morajo vnesti po tržni ali borzni ceni, izraženi v lire po 60%. Vrednotnice, ravno tako, terjatve, vračljive v drugi nekronski valuti, se imajo računati po dnevnem tečaju.

Po št. II. kr. dekreta od 9. decembra 1920, št. 1883 se smatrajo za izterljive v lire samo one terjatve, katerim je z dekretom od 29. XI. 1919, priznana zamenjava v razmerju 60%. Vse ostale terjatve se smatrajo sumljive glede izterljivosti, izjemši tiste, na katere se nanaša kaka posebna odredba.

Vrednotnice se računajo po ceni najbližjega mesta ali trga v meji kraljevine, katere cena je bila napravljena po razglasitvi dekreta o zamenjavi valute in 20. aprila 1920.

Avstrijska vojna posojila se računajo konvencionalno 0:10 lire za K 100. — ali 1 Lira za 1000 K nominalno in to izključno v svrhu bilanciranja.

Predvojna avstrijska posojila, prevzeta po italijanski državi, v smislu dekreta od 3. XI. 1920, se računajo po sedanjih vrednostih.

Za manjkaj, kateri bo izviral iz bilance, sestavljene v tem smislu, jamči država, in to k večjemu za dobo 25 let.

V smislu št. II. dekreta od 9. decembra 1920, št. 1883 se mora izkazati in izračunati manjkaj na sledeči način:

Ugotovi se znesek vseh pasiv z večera 19. aprila 1919. Od tega se odbijejo: 1) Znesek vseh dolgov, plačljivih v kronah (n. pr. zneski, za katere so vlagatelji izrecno prepovedali zamenjavo v lire).

2) Gotovina z dne 19. aprila 1919., menjena po 40% z naknadnim 20% doplačilom.

3) Svota, uvožena z ene strani premirne črte po 19. aprila 1919, in zamenjana po 60%. (To bi bile one svote, katere so naše zadruge prenesle iz Ljubljane po 19. aprila 1919, in za katere je bila dovoljena zamenjava)

4) Znesek vseh terjatev, katere mora jamčiti in dolžnik plačati v lire v razmerju 60%, (to bi bili vsi ključni in dolžniki, ki bivajo v Julijski ali Trentinski Krajini. Sema spadajo v smislu najnovjših odredb tudi terjatve napram bivši a.-o. pošti.)

Ostanek, kateri se dobi odbivši vse navedene svote, se pretvori v lire v razmerju 60% in od tega se še odbijejo:

5) Vsi zneski, investirani v kronah in izterljivi v kronah po vrednosti od 19. IV. 1919, (to bi bile n. pr. one terjatve, za katere je zadruška izjavila, da se ne menjajo v lire.)

6) Vse terjatve izven meja kraljevine in terjatve sumljive izterljivosti, oboje po tržovski vrednosti od 19. IV. 1919. (Za naše zadruge pridejo v poštev terjatve v Jugoslaviji, na Reki, v Nemški Avstriji in drugje.)

7) Vrednotnice po njihovi tržovski vrednosti od 19. IV. 1919.

8) Vsa ostala aktiva, katere so postavljena v bilanco, a niso bila investirana v kronah, posebno premični in nepremični inventar. (Ta poslednji, kakor že omenjeno, po dejstvi a ne po bilančni vrednosti.)

9) Zneski 20% povisoka, katerega se ni priznalo inozemskim upnikom, ki niso pristojni in ne bivajo v novih pokrajinah in katerim se je plačalo le 40% na mesto 60%.

Ostanek, zmanjšan z zneskom, katerega je zadruga že prejela na podlagi dekreta od 29. novembra 1919, št. 4. (To je takozvani 20% povisek na vloge), tvori manjkaj, za katerega jamči država.

Znesek bo določilo zakladno ministrstvo po svojih lokalnih organih na podlagi bilanc, sestavljenih v gornjem smislu.

Zavodom, katerim bo podeljena državna garancija, odgovarjajoča manjkaj, bodo podvrženi drž. reviziji, katero bo po potrebi izvrševalo zakladno ministrstvo. To poslednje bodo imele tudi pravico delegirati svojega zastopnika v sejo upravnega in nadzornega odbora. Smel bo tudi zaukazati likvidacijo poslovanja zadrug. Dovoljeno jamstvo se za slučaj likvidacije ne zmanjša. (Št. 2. kr. d. 9. XII. 1920.)

Po št. III. citiranega dekreta se mora vnesti zamenjana svota v bilanci med aktiva kot posebna postavka: »Neplodonosni državni garancijski fond«.

Znesek tega fonda se ne bode izplačal zadrugam v gotovini. Opomoglo jim bo z ene strani s tem, da jim bo zakladno nadzornišvo smelo otvoriti kredit do visokosti samega fonda. Ta kredit bodo zadruge smele uporabljati samo za izplačanje vlog, in to zopet le v slučaju, da ne morejo priti do potrebnih sredstev niti s pomočjo tekočega poslovanja niti s pomočjo trenutne realizacije svojih aktiv.

Ta zavod bo moral nalogati vse svoje normalne blaginjske prebitke v korist navedenega otvorenega kredita.

Z druge strani bo obstajala državna pomoč v tem, da bo državno nadzornišvo predplačalo pasivnim zadrugam protivrednost obresti na vloge, katere so se že izplačale ali pa se morajo ravno izplačati.

To seveda samo do visokosti garancijskega fonda. (Recimo da je vlog 500.000, a garancijskega fonda samo 50.000; obresti se bodo predplačale na drugi manjši znesek.) Visokost teh predprijemov se bode določila od leta do leta, dokler se ne izčrpa garancijski fond v smislu ravnokar navedenega.

II. predprijem bode od 1. I. 1921, do 31. XII. 1920, enak znesku fiktivno izplačanih obresti na vloge, a od 1. I. 1921, dalje se bodo izračunali po oficijelni eskomptni meri (6%), zmanjšani za 50 št. (5%). V smislu št. 4. citiranega dekreta se bode zakladno nadzornišvo počenši s 1. I. 1921, dalje, a ne preko 25 let, obremenilo z obrestmi na garancijski fond; obrestna mera bo enaka oficijelni eskomptni meri zmanjšani s 50 št. (5%).

Za dobo od 20. I. 1919, do 31. XII. 1920, se bode obremenilo za obresti po obrestni meri, katere velja pri zadrugah za vloge in tekoči račun.

V smislu št. V. navedenega dekreta se sme uporabiti od letnega čistega dobička največ 20% za dotacijo rezervnega fonda 10% za dohodne svrhe, ako odgovarja pravilom.

Ostanek 70% se mora redno vsako leto uporabiti za zmanjšanje garancijskega fonda. (V smislu navedenega se bode pripisala garancijskemu fondu koncem vsakega leta obresti v visokosti, kakor daveženo, a od skupne svote se bode odbilo 70% čistega dobička. Ostanek bo predstavljal visokost garancijskega fonda.)

Od letnega dobička ni mogoče računati za družinski deležem več kot 5% obrestij. Rezervni fond bo, v kolikor se ne bo rabil za križje zube, nastale s poslovanjem, vinkuliran v korist rezervnega fonda.

Kakor hitro bo garancijski fond pokrit oziroma uničen, bo odgovarja za državno dolžnost dati predprijem v smislu št. 5. kr. dekreta od 9. XII. 1920.

V smislu št. VI. in VII. citiranega dekreta se morajo voditi predprijem, prejeti od otvorenega tekočega računa, in oni, prejeti za obresti na vloge, deljeno s posebnimi računima v korist države. V bilanco se vnesejo med pasiva. Na te predprijem se računa 1.50% obresti, katere se vsako leto kapitalizirajo.

V smislu št. VIII. citiranega dekreta se bodo vsi ti predprijemi morali vrniti na koncu zamenjane dobe 25 let.

Vrnuti se bo izvršila v posebnimi v to svrhu nabranimi fondy in z rezervnim fondom.

V smislu št. IX. citiranega dekreta je treba vnesti v pasiva bilance znesek zadržnih deležev od 19. IV. 1919. Glede manjkajja, ugotovljenega, kakor navedeno, in za katerega je država prevzela jamstvo, odpade vsaka nadaljna odgovornost zadrugarjev. (Za to jamči v vsakem slučaju država.)

Za sedaj je torej dolžnost naših zadrug, da postopajo v navedenem smislu.

Ako bodete bilanci izkazale manjkaj, bo njihova daljnja briga, ukretni vse potrebno v svrhu dosege državne garancije.

Zadruška zveza v Trstu.

• Politično društvo »Edinost«, odsek za Trst in okolice vabi vse svoje člane, somišljenike in zaupnike na sestanke, ki se bo vršil v nedeljo ob 10. uri predpoldne v dvorani »Delavskega kosumnega društva pri Sv. Jakobu. Na sestanku se bo razpravljalo o važnih vprašanjih, ki so se v zadnjem času pojavila glede organizacije našega političnega društva, o našem stališču napram novemu občinskemu zastopstvu, in razen tega o sodobnih gospodarskih vprašanjih naše okolice.

Dolžnost vsakega našega domaćina je, da se udeleži tega sestanka.

Politično društvo »Edinost«.

Odsek za Trst in okolice.

Dnevne vesti

Ignacij Gruntar. Preteklo soboto 25. marca je umrl v Ljubljani znani narodnjak in pomorski mecen notar Ignacij Gruntar. Umrl je v 77. letu svoje starosti. Rodil se je 17. decembra 1844. v Kobariidu kot sin kmetskih staršev. Gimnazijo je študiral v Gorici. Že na gimnaziji se je seznanil z njim naš veliki in mili pesnik Simon Gregorčič. To prijateljstvo je imelo za nadaljnji razvoj našega pesnika velikansko važnost. Kot notar v Kobariidu je pokojni Gruntar založil l. 1882. Gregorčičeve Poezije in tako pomagal pesniku, da je stopil pred slovensko široko javnost. Tudi drugače je stal notar Gruntar Gregorčiču stalno ob strani z gnetno in moralno podporo. Založil je pesnikov spis »V obrambo« in pozneje po Gregorčičevi smrti pesnikov življenjepis, ki ga je napisal Anton Burger. Popojni Gruntar je bil v prijateljskih stikih tudi z drugimi kulturnimi delavci svoje dobe, n. pr. z drugim našim pomorskim pesnikom Krilonom, z naravoslovcem in pisateljem prof. Erjavcem i. dr. Predvsem pa tiči važnost njegovega delovanja v tem, da je bil, kakor smo že omenili, velikodušni mecen našega Gregorčiča. Ves slovenski narod, predvsem pa mi juljski Slovenci mu dolgujemo že vsled tega globoko hvaležnost. Naše ljudstvo mu bo ohranilo trajen spomin, a v zgodovini naše kulture si je zagotovil časten spomenik s svojim požrtvovalnim in blagodejnim sodelovanjem na vseh poljih našega kulturnega napredka. Naj počiva v miru!

Besedič resolucije naših poslancev. Poslanca Podgornik in Wilfan sta predložila na seji zbornice dne 25. t. m. sledečo resolucijo: Zbornica poziva vlado, da ukrene potrebno, da se bo slovensko prebivalstvo v novih pokrajinah lahko prosto posluževalo svojega lastnega jezika v občevarjanju z državnimi oblastvi, tako v govoru kakor v pisavi in da sistemizira za to zadostno število službenih mest za uradnike, ki morajo biti zmožni slovenskega jezika; dalje, da morajo biti uradni spisi, ki so naslovljeni na slovenske stranke, pisani v jeziku prizadetih in da mora oskrbeti urad morebitno potrebno prestavo in ne na stroške stranke.

O tej resoluciji se bo morala izjaviti vlada in mi bomo poročali, čim bomo prejeli tozadevno vest. Danes omenimo le značilno dejstvo, da so tukajšnji listi pisali, da je Podgornik govoril o rabi slovenskega jezika pri državnih oblastvih potom tolačev.

Na nože rod trpinov! Opozorjamo na poziv k shodu vojnih oškodovancev, ki se bo vršil prihodnjo nedeljo v Gorici. Naši vojni oškodovanci, naše vasi naj gredo ta dan trumaka v Gorico, da s svojim številom pokazejo vladi moč in upravičenost svojih zahtev. Inductio zahteva, da se to vprašanje, ki ima življenjsko važnost za vsa naša pokrajina, reši tako, da bodo koristi opustošenih krajev zavarovali proti vsaki nizki in nevarni spekulaciji od katerikoli strani. Zbrane ljudske množice bodo na tem shodu glasno povedale vladi in njenim predstavnikom, da so site zavlačevanja in brezkončne odlašanja in cincanja tistih, ki so poklicani skrbeti za to, da pridejo vojni oškodovanci čim prej do vojne odškodnine in do svojih domov. Vlada se mora odločiti za takšen korak, s katerim bodo množice vojnih oškodovancev pomirjene. Delo, ki se je začelo. Se mora nadaljevati in dovršiti. Vlada ne zavlačuj kreditiranja stavbinskih zadrug, kajti s tem spravlja v nevarnost ne samo obstoj zadrug samih, temveč tudi vojno odškodnino naših nesrečnih trpinov, ki že leta žalostno životarijo po nezdravih barakah. Povejmo vladi, da jo smatramo za odgovorno za vsa nesrečo, ki bi znala nastati kot posledica njene »politike« v vprašanju vojne odškodnine. Vlada mora jamčiti za to, da pridejo vsi vojni oškodovanci do svoje vojne odškodnine, in to čim prej, takoj! To je njena dolžnost! To ji bomo povedale množice našega ljudstva na taboru prihodnjo nedeljo tako glasno, da se bo slišalo prav do Rima. Zatorej v nedeljo vsi v Gorico! Na nože, rod trpinov!

Sodni jezik v kulturnih delah. Praški list »Bohemia« je nedavno temu begal nemško javnost v Čehoslovski republiki z vestjo o neki tajni naredbi ministrstva za notranje stvari na vse politične urade, kjer da jih pozivljajo, naj pri sestavljanju prvotnih poročilskih listov pazijo na to, da bodo izključni vsi, ki ne poznajo državnega, to je češkega jezika. To da je nov napad na pravice nemškega prebivalstva. Na to je drugi nemški list, »Prager Tagblatt«, pojasnil, da gre za to, da pride do veljave načelo, po katerem ima vsak državljani pravico, da ga sodijo sodniki, ki poznajo njegov jezik! Za bodočnost naj bo izključeno, da bi moral kak obtoženec odgovarjati pred porotniki, ki ne poznajo njegovega jezika. Taka enakopravnost vseh narodnosti je samoočebni umljiva — Nato pa je objavilo ministrstvo za notranje stvari pojasnilo, da je tista »tajna naredba« bila izdana vsled nekega konkretnega slučaja — vsled neke pritožbe radi nezadostne jezikovne kvalifikacije večine porotnikov — pri nekem okrožnem sodišču. Naredba je zahtevala, pojasnil, da se bo videlo, ali je tako očitjanje na naslov političnih okrajin upravnopravičeno? Naredba pripominja, da so občinske komisije po zakonu obvezane, da morajo pri sestavljanju prvotnih poročilskih listov paziti tudi na poznavanje deželni jezikov! Političnim okrajnim upravam pa je v dolžnost, da pregledajo liste in da jih — če je kakih pomanjkljivosti v njih — povrnejo županstvu z nalogom, da jih popravijo, ali pa da jih politične oblasti same popravijo. Trpke besede nam silijo iz peresa. Čehoslovška državna uprava se postavlja na stališče, da ima vsak državljani brez razlike narodnosti pravico, da ga sodijo sorodniki, ki poznajo njegov jezik in da mora biti izključeno, da bi moral kak obtoženec odgovarjati pred porotniki, ki ne obvladujejo njegovega jezika! To je stališče, res moderne kulturne države. A kaj se dogaja ravno te dni drugje? Pri nas se gazi to stališče, se izganja iz sodne dvorane jezik našega domačega prebivalstva!

Pri nas se uradno zabranjuje našemu človeku svobodna raba svojega jezika, česar nam ni mogla odrekati niti krivična germanizatorična Avstrija! Našega človeka naj sodijo sodniki, ki ne poznajo njegovega jezika, obtožujejo slovenske narodnosti pa naj odgovarja pred porotniki brez tiste jezikovne kvalifikacije, ki se načeloma zahteva v vsaki moderni in kulturni — jezikovno mešani državi! Res — v zolci bi morali pomakati pero, ko primerjamo stališče, ki velja v drugih državah, s sedanjim tukajšnjim gonjo proti našemu jeziku!

Morala fabule. Pod tem naslovom opisuje gorški »Il Popolo Friulano« na šegah način vso tisto reško veselo-založnjo. Določeno je, ugotovljeno je — pripoveduje —, da Reka mora postati italijanska! Tako so prepevali v vezani in nevezani besedi, z donečim glasom in iz najlepših narodnih grl. — Oh, ta nezadržljivi razmah patriotizma, ki se s svojimi ognjenimi jeziki dotika skrajnega roba nedovršene domovine, nas silijo, da pozabljamo celo svoje lastno gorje in svoje lastne dolgeve! En sam spev, od Alp do morja, plamti iz italjskih prsi in se povzpenja v nebrzdano slavo ljubav do domovine. Je epičen spev tol Je sveta himna italijanske Reke! — Prišli smo, da poklonimo Reko Italiji! Tu ostanemo! Ali — tu je vmes en »ali«. Nikdo drugi, nego Benito Mussolini — torej patriot, ki je vzvišen nad vsakim sumom — je napisal v svojem »Popolo d'Italia« frazo, ki hreščece distonira te veličastne muzikalne skladnosti. Napisal je: »Rešitev tržaške luke bi bila resno ogrožena, če ji reška luka — v okviru avtonomistične uredbe — postane tekmovalka! Oh! — vslikla »Popolo Friulano« — reška fabula ima vendar svojo moralno! In vi, Rečani, ki pričakujete pri vходу domovinskega gledališča, veste sedaj koliko stane sedež v prvi vrsti! Mi Gorčani pa, ki se — da govorimo resnico — malo zanimamo za vašo usodo: imamo toliko drugih stvari, ki jim moramo posvečati svoj pažnjo. Ali fraza, ki je gotovo ušla Mussoliniju v hipo prevelike iskrenosti, nas silijo, da resno razmislimo, kajti besede take vrste imajo sploh svojo moralo. Videm pazi na nas istotako kakor Trst na Reko. Eden in drugi bi hotela absorbiti! Seveda, gotovo ne radi navadnih gospodarskih ali afariističnih interesov, marveč le v duhu patriotskega bratstva!... O, blažena iskrenost, tako oddaljena in tako nepoznana! Koliko ovinkov je treba napraviti, da se pride do cilja, ki se hoče potajiti! Častna beseda: mi dajemo brutalni iskrenosti prednost pred takozvano politiko!

Pevsko društvo »Slava« pri Sv. Mar. Magd. sp. je imelo 24. marca svoj redni občni zbor. Med drugim obširnimi dnevnimi redom je občni zbor o priliki 30 letnega obstoja društva izrekel zahvalo vsem onim članom, ki so še danes zvesti svojemu in edinemu kulturnemu gnezdu v tem okraju, kakor tudi bivšim članom, ki so v dobi delovanja društva pripomogli na kakršen si bodi način.

Pretežni del zasluge za razvoj društva gre večletnemu pevovodji g. Valentinu Pizonu in pa ustanoviteljem društva, kateri so ostali še do danes neumorni delavci na tem polju. Zato jih je občni zbor imenoval za svoje častne člane. Ti so: večletni predsednik g. Anton Miklavc, večletni tajnik oziroma blaginjak g. Josip Pregarc, dobri in zvesti

Kdo ve kaj? 13-letna učenka Ivanka Zore — gojenka Alojzija Perdana, bivajočega na skladišču lesa trdke Demetrio Maro, Ferriera Servola št. 1274 — je odšla dne 27. t. m. popoldne kakor navadno od doma v šolo v škodnju. Z šole pa se ni povrnila domov. Perdanovali so izvedeli, da je deklica isto noč prenočila v neki hiši blizu smodnišnice. Dotični družinski glavar jo je hotel izročiti zopet Perdanovalom. Toda — ušla mu je in od tedaj ni več sledi za njo. Deklica je plavalica, krepka. Bila je razgledna. Imela je na sebi rdeč predpasnik, kratke bele nogavice, usnjate črveljčke z gumbi in obšive s suknjo! Kdor bi kaj vedel, je naprošen, naj nemudoma sporoči na gornji naslov.

* Družinski izlet Planinskega društva v Vipavsko dolino. Društvo je odločilo napraviti v nedeljo 2. aprila ta jako lepi in lahki izlet, da nudi vsem prijateljem narave možnost udeležbe. Erzelj je cilj izleta, nadkrijujo celo dolino in čara človeka s svojim razgledom na vse strani. V prijazni dolini Branice bo v dobroznani gostilni Čehovinovi kosilo. Po odmoru se vrne družba preko Štanjele z vlakom 1958 v Trst, kamor prispbe ob 21'08. Odhod jutraj z vlakom do Štanjele in sicer ob 6. uri z državnega kolodvora ob 6'15 iz Rocola ob 6'25 od Sv. Ivana, ob 6'44 z Opčin. Prihod v Štanjel ob 7'15 jutraj.

Vabljeni so vsi člani in prijatelji divne narave. Odvada! Danes, v četrtek dne 30. t. m. se vrši važna redna krožkova seja točno ob 20 v navadnih prostorih. Člane pozivljamo, da se je brezpogojno in v polnem številu udeležijo. Obenem so naprošeni vsi oni, ki so jim bile izposojene knjige, da jih še danes vrnejo, da nam bo mogoče izvršiti knjižnični pregled.

Iz tržaškega življenja

Ponesrečen naskok na vilo Haggionista. Včeraj ponoči so preplezali neznan tatovi zid vile Helene Haggioniste v ulici Passeggio di S. Andrea št. 8—10, nakar so se podali v poslopje. Ob pravem času jih je pa razglašal vratar vile.

Umorjen mladenič. Včeraj od prvih jutranjih urah je šel železniški čuvaj Fran Lag, kakor po navadi skozi železniški predor pod Kolonjo. Med potjo je brnil z nogo ob truplo, ki je ležalo ob progi. Tedaj je posvetil z lučjo in videl, da gre za okoli sedemnajst letnega mladeniča, ki je bil na raznih delih telesa ranjen. Neznane je bil seveda mrtel. Ker se je našlo v njegovi bližini bodalo in čepica, se da sklepati, da je bil umorjen. Pri mladeniču se niso našle nikakršne hitine, ki bi izkazale njegovo ime.

Pretrajšev detomov v Zabniku v Istri. Včeraj jutraj so pripeljali v zapor Coroneo 23 letno kmetico Heleno Jedeljevo iz Zabnika pri Podgradu. Ženska bo odgovarjala pred porotniki za detomov, katerega je izvršila pred dobim mesecem v gozdu, nedaleč od Zabnika. Evo, kako je prišla zadeva na svetlo: Dne 20. februarja t. l. so se mudili nekateri kmetje v gozdu, nedaleč od Zabnika. Vsako toliko časa, ko je zapihljal lahek veter, so zahvalili smrad po mrhi. Tedaj so se hoteli pripricati, za kaj gre: šli so proti grmu, od koder je prihajal smrad. Ko so bili na lcu mesta, so po brskali po grmovju, kajti izvirka smradu ni bilo videti. Šele ko so grmovje dobro raziskali, se jim je nudil pretrajšev prizor: v umazanih in okrvavljenih cunjah je ležal novorojenček moskega spola; glodalci so ga že črvi. Po odkritju so se podali kmetje v vas, kjer so obvestili orožnike in nekega zdravnika. Kmalu potem je šel zdravnik z orožniki — na lice mesta in je ugotovil, da je bilo dete zadrgnjeno.

Tamošnje oblastvo je uvedlo preiskave. Preiskave so bile dolge, a končno je bila vendarle aretirana krivka, in sicer, kakor smo že zgoraj omenili, Helena Jedeljeva. Aretiranka je sprva trdila, da je nedolžna. Pozneje, ko ni našla pravega izhoda, je priznala storitvi čina. Pri tej priliki je izjavila, da jo je zapeljal neki mladenič, ki je kmalu po tem pobegnil v neznan kraj.

Vesti z Goriškega

Tržič za avtonomijo. Zanimivo je, kar se je zgodilo pretekli teden tržaškemu županu Bonaviju, ki je v goriškem dež. zboru edini glasoval proti avtonomiji. Pret. četrtek je bila namreč seja občinskega sveta, na kateri so socialisti združeni s pristrasti ital. ljud. stranke temeljito obravnavali s svojimi protiautonomističnim županom. Zahtevali so namreč, naj se mestni svet izreče za avtonomijo. To je bil hud poper za župana, ki se je lovil in hotel priti iz stiske. Hotel je sklep zavreči s tem, da se ta izroči posebnemu odseku. Opozicija pa je sklenila, da naj se o avtonomiji takoj sklepa, ker je stvar jasna in ni treba šele posvetovalja. Dal je tedaj župan na glasovanje, ali naj izročijo stvar odseku. Župan je propadel. Proti njemu je namreč glasoval tudi del njegovih pristavev. Galerije so pričele burno plaskati. Nastalo je vpitje, prekrkanje in zmerjanje brez konca in kraja. Župan ni mogel prenesti blamaže, sam z delom občinskega sveta je zapustil dvorano, da je postala seja nesklepčna. Ta poraz ni poučen samo za Bonavio, ampak za vse one, ki so se ga posluževali v boju proti avtonomiji. Ljudstvo na Goriškem je enotnega mnenja in bo pomedlo z

vsemi, ki delajo proti njemu. Župan Bonavia bi moral po tej nezaupnici odstopiti.

Upravni ukrepi goriškega deželnega odbora. V ponedeljek je imel goriški deželni odbor sejo. K prvi točki dnevnega reda o preuredbi kmetijskih šol je poročal g. Križman, čigar predloge je odbor enoglasno sprejel. Nato se je razpravljalo o spremembi zakona za ceste, o povišanju plačil zavarovalnih družb za gasilni fond. Pri razpravi o financah je dr. Tuma opozoril, da nima Gorica kljub velikim izdatkom ne vodovoda, ne kanalizacije. Sen. Bombig je govorniku pojasnil, da so tozadevna dela v teku. Sledilo je poročilo dr. Pascolija o upravljanju kopalnic v Gradežu, nakar je končno g. Treven priporočal odboru skrb za ceste v idrijskem okraju.

Iz Štanjele na Krasu. — Po dolgem enoletnem molku priredi tukajšnje pevsko in bralno društvo »Štanjel« dne 23. aprila (na belo nedeljo) veliko pomladansko veselico na grajskem dvorišču. Pri veselici sodelujejo razna bratska društva. Spored prireditve bo v časopisih objavljen pravčasno. Za danes pripominjamo, da bo na sporedu tudi vedno lepa in znana Finžgarjeva trojejska narodna igra »Veriga«.

Dobiček je namenjen ustanovitvi društvenega odra, katerega društvo silno pogreša, in knjižnici, iz katere naj bi naše ukaželjno ljudstvo zajemalo znanost in kulturo.

Trdno smo uverjeni, da nas tega dne zagotovo poseti bližnje in daljnje prebivalstvo kršnega Krasa, cvetoče Vipavske doline in bratje tam od Jadranskega morja.

Blizja bratska društva so naprošena, da tega dne ne prirejajo veselice.

K obilni udeležbi vabi odbor. »Matu« v Dornbergu. Kakor vselej sem se tudi tukrat z veseljem odzval vabilu »Slov. Čitalnice« v Dornbergu k vzporeditvi Meškove drame »Matu«; toda, dasi mi je delavnost dornberških kulturnih dr. dobro znana, sem dvomil, da bi ta drama mogla uspeti na deželi. Priznati moram, da sem bil veselo presenečen. Nočem se spuščati v kritiko posameznih vlog, ampak omejil se bom na nekaj opomb o prireditvi kot taki.

Prireditve je bila izborna organizirana, pričela je točno ob napovedani uri (kar bi lahko služilo našim mestnim društvom za zgled), bilo ni onih mučnih pavz, bogati program je bil izveden v razmeroma kratkem času. Domačemu mešanemu zboru, ki sicer razpolaga z zelo dobrimi glasovi, a žal vpoštevata premalo dinamiko, je sledil barokovski oklet. Občinstvo ga je sprejelo z burnim plaskanjem ne samo radi preciznega izvajanja pevskih točk, ampak tudi kot predstavnika tržaš. Slovencev. — Igra je bila dobro naštudirana, igralci so se poglabili v svoje vloge, igrali so s čustvom; in prvem dejanju je bilo izvajanje nekoliko pretiho, kar so igralci popravili v naslednjih dejanjih.

Ker pa igralci niso bili vajeni glasnejšega izvajanja ni prišlo stopnjevanje glasu do pravega izraza v zadnjih dveh dejanjih. To je bila morda edina primanjlost. Igralcem bi svetoval, da se vadijo govoriti v dvorani glasno s pretiranim glasom. — Scenarija nepričakovano dobra. Občinstvo vsekako napreduje v razumevanju globljih iger; te liste neokusne pripombe nekaterih otročaje, katere bi bilo treba javno osramotiti, bi lahko izostale. »Slov. Čitalnica« je lahko ponosna na to prireditve; njen dramatični krožek naj vzame v pretes teh par opomb, pri katerih nisem nikakor vpošteval težkih ovir, s katerimi so združene slične prireditve na deželi, ampak sem ocenil prireditve neglede nato, ali se je vršila v mestu ali na deželi.

V včerajšnji »Edinosti« napovedana ponovitev te drame se radi nepričakovanih ovir ne bo vršila.

Vesti z Notranjskega

Vipava. V nedeljo dne 2. aprila ob 4.30 popoldne priredi pri nas družba ruskih umetnikov petrograjske in moskovske opere predstavo s koncertom. Sodelujejo Marija Volkovskaja, Jakov Dolžinski, Sulgin i. dr. Vstopnina 5, 3, 2 liri. Predstava obstoji iz treh delov in bo nudila mnogo vselega užitka, za kar jamčijo imena sodelujočih znamenitih igralcev. V Vipavi in po vsej okolici vlada za to prireditve veliko zanimanje.

Vesti iz Istre

Podgrad. Vleed preklica sem njev za časa kuge na parklji ter vleed slabih vremen, se je vršil v tem letu prvi mesečni semenj, ki je imel zadovoljiv uspeh, šele meseca marca.

Da ni bil semenj preveč dobro obiskan, je pripisati temu, da ljudstvo ni bilo poučeno o ponovni otvoritvi semnja za govejo živino. Semenj se bo zopet redno vršil dne 8. vsakega meseca, oziroma, ako pada 8. na praznik, naslednji delavniki.

Pričakovati je, da doseže tukajšnji semenj zopet svoj prejšnji obseg. Novoizvoljeni občinski odbor misli posvetiti, kakor se zagotavlja, razvoju semnja svojo posebno skrb, kar bo brez dvoma na korist gospodarstva življenja vsega okoliša.

Iz Herpele. Pevsko-bralno društvo »Zvezda« naznanja, da bo imelo svoj redni občni zbor v nedeljo 2. aprila t. l. v gostilniških prostorih g. Bentiča ob 2 uri pop. s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika; 2. Poročilo tajnika; 3. Poročilo blagajnika; 4. Poročilo pregled računov; 5. Volitev novega odbora in 6. Slučajnosti.

Književnost in umetnost

Dodatek k moji oceni letošnjih knjig »Goriške Matice« (glej »Edinost« z dne 9. in 23. t. m.) — Gospod akad. slikar Avgust Bucik mi je pojasnil, da pri svojem ilustriranju knjig ni bil popolnoma prost v svojih konceptih, ampak da se je moral (n. pr. pri naslovni strani koledarja) udati pritisku urednika, ki da mu je vsilil celotno, popolnoma ponesrečeno zasnovo in da v sled tega ne more biti zanj povše odgovoren. — Ker se to ni zgodilo prvič in nele g. Buciku, naj ob tej priliki z vso odločnostjo in javno izrazim svoje stališče (ki mu stvarno ne more nihče oporekati): če imate od katerega našega umetnika zaupanje in mu naročite kakršnokoli umetniško delo, pustite mu vso svobodo, ki jo mora imeti, ako naj ustvarja po notranjem nagibu, ako naj poda res nekaj, kar ima trajne vrednote in sebi! V nasprotnem slučaju se vedno zgodi, da se izcimzi iz Vašega naročila ponesrečeno skrupulo, katero ne dela časti ne Vam in ne umetniku, ki se po navadi uda, ker je — lačen!

Dr. Alojzij Res.

Nov slovenki roman. Izšel je ravno kar prekrasni Ivan Pregeljev zgodovinski roman »Plebanus Joannes«, ki ga je založila »Naša založba« v Trstu. Dobiva se ga v Trstu pri Štoki in Trzinju, v Gorici pa v prodajalni »Tisk. društva«. Stane izvod 5'50 L.

Socialna misel. — Izšla je 3. št. tega lepega in izborna urejevanega mesečnika za vse panoge socialnega in kulturnega življenja, z bogato, zanimivo vsebino: Ivanka Klemenčič: Žena in njeni cilji. — Dr. Angelik Tominec: Sv. Frančišek — komunist? — Dr. Josip Andrič: Kulturne tendencije Radičeve seljačskega pokreta. — Janko Kralj: Mezdni boji in draginja. — L. Kuhar (Pariz): Mednarodna zveza za proučevanje socialnega vprašanja. — Dr. Janko Brejc: Vprašanje imovine dežele Kranjske. — Dr. Učič — dr. Gosar: Vprašanje o svojini. — Pregled: Naše zadeve, Cvetni sporazum in naša notranja politika, Naša zosebna dobrodelnost, Vstajajoča Indija, Socialna izobrazba, Socialno vprašanje in gibanje, Zadrugištvo na Primorskem, Revije, Ženski vestnik. — Vsakomur, kdor se zanima za socialno vprašanje (in kateri inteligent se danes za to ne zanima?), bodi ta revija toplotno priporočena! Naroča se naravnost v Ljubljani pri upravi »Socialne misli«. Poljanski nasip ali pa pri Trzinju v Trstu. Stane vse leto 15 lr.

H. Sienkiewiczovi romani v novem prevodu. Ko smo pred leti dobili sloveče Sienkiewiczove romane v slovenskem prevodu, je vladalo za nje povsod veliko navdušenje, in 4e danes je po naših javnih knjižnicah zelo popraševanje po njih. Žal, da so razen »Rodbine Polanske« še vsi razprodani.

Malokateri pisatelj je znal pridobiti široke ljudske mase tako kakor Sienkiewicz. Njegovi historični romani so pravi evangelji nesebičnega patriotizma; tipi njegovih poživljanih junakov so postali ideali poljske mladine, ki so jo navduševali v težkih dneh nesreče. Sienkiewicz za kot romanopisec poznajo danes vsi kulturni narodi. Naša čitajoča javnost čuti živo potrebo, da dobi zopet Sienkiewiczova dela v roke.

Tiskovna zadruga se je zato odločila ustreči splošni želji in poda Sienkiewiczove romane v novem prevodu prof. dr. Moleta, ako se priglasi zadostno število naročnikov.

Da omogoči v sedanjih tudi za knjigo dragih časih nakup tudi manj premožnim ljubiteljem prvovrstnega čtiva, bo izdajala Sienkiewiczove romane v predsedkih po 3—4 tedne v smopitih po 4 pole in sicer naročnikom za ceno približno 6 dinarjev. Cena celotnemu romanu bo pozneje v knjigotržstvu višja. Začetek bo tvoril roman »Z ognjem in mečem«. Sledil mu bo »Potop«, nato »Gospod Volodijovski«, »Križarji« in »Quo vadis«.

Vabimo vse ljubitelje zgodovinskih romanov, da se takoj priglase potom dopisnice kot naročniki na Sienkiewiczove romane »Z ognjem in mečem«. Priglasi naj se pošiljajo na Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Prešernova ulica 54. Način plačevanja naročnine se bo sporočil naknadno. — Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Gospodarstvo

Vprašanje petroleja v italijanskem narodnem gospodarstvu. Milanski »Avanti!« priobčuje zanimiv članek o važnosti petroleja za italijansko narodno gospodarstvo. Uvoz petroleja v Italijo znaša sedaj pol milijona ton na leto.

Člankar povdarja potrebo, da se uvoz znatno pomnoži in da se mora Italija brigati za to, da bi petrolej dobivala iz Rumunije in Rusije, in sicer iz dveh razlogov. Prvič radi tega, ker sta ti dve državi mnogo bližje nas, nego Amerika in drugi, ker je mnogo koristnejše, ako se kupuje blago v državah s slabo valuto.

Mnogo industrij in železniških prog bi moralo po mnenju člankarja zamenjati uporabo petroleja z uporabo petroleja, kar bi bilo mnogo cenejše. V dokaz navaja slučaj ameriške železniške družbe »Missouri Hannas and Texas«, ki je leta 1918 prihranila poldrugi milijon dolarjev s tem, da je nadomestila prenos s petrolejem pri svojih parnih strojih. Tudi na prebrotih se z velikim uspehom zamenjuje prenos s petrolejem in razen tega se vedno manj množijo uporaba avtomobilov, ki konsumirajo mnogo benzina. Benzin pa se, kakor je znano, izdeluje iz surovega petroleja ali nafte.

Elektrizacija poljedelstva. V Italiji se je ustanovila anonimna družba za obdelovanje zemlje z električnimi stroji. Prvi poskus te vrste se izvršujejo v pokrajini Emiliji in sicer z jako lepimi uspehi. Do sedaj so se postavili v obratovanje električni plugi, ki lahko orjejo 50 cm. globoko in so posebno važni za obdelovanje rižnega polja, ki mora ležati pod vodo. Do sedaj se je uporabljalo za to človeško delo, kar je za človeško zdravje seveda zelo škodljivo. Z uporabo električnih strojev se doseže prihranek 30—40 odstotkov na stroških.

Poslano*)

Izjava.

Podpisana izjavljam, da ne priznavam od danes naprej dolgov, storjenih po mojem soprogu Rudolfu Bole, kakor tudi računov plačanih njemu.

Opčine, 30. marca 1922.

OLGA BOLE.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velevala.

Mali oglasi

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kour išče službo. plača polovično ceno.

STANOVANJE, obstoječe iz sobe in kuhinje s pohištvom, se odda. Naslov pri upravnistvu.

IZDELUEJEM žimnice; pridem tudi na dom. Antonija Krivec, via Moise Luzzatto 3 IV. 623

DOBRO IDOČA trgovina na prometnem kraju, se takoj da v najem. Pismene ponudbe pod »Sreča« na upravništvo. 425

ODDA se takoj gospodu dobro opremljena, zračna soba z električno razsvetljavo. Naslov pri upravnistvu. 627

MEBLIRANA SOBA v vili, lepa, eventuelno tudi hrana se odda v najem v Rojanu. Naslov pri upravnistvu lista. 600

SINGERJEVI šivalni stroji, zajamčeni, novi in rabljeni se prodajo na obroke ali se zamenjajo. Izvršujejo se tudi vsakovrstne popravke. R. Della Vedova, mehanik z nemškimi izpitom, Via Coroneo št. 1. 626

PRSNI SIRUP za kašelj, »Reumazan«, švedske kapljice in vsakovrstna domača zdravila ima vedno lekarna v Il. Bistrici. 28

IVAN KACIN, Gorica, Via della Croce 10 (za Kornom), izdeluje vsakovrstne hormonijske za pevska društva, cerkve itd. popravlja in uglašuje orgle in klavirje. Prodaja tudi na obroke. Zahtevajte cenik. 388

NOVE POSTELJE L 70.—, vzmeti 55.—, žimnice L 45.—, volnene L 90.—, Nočne omarice, umivalniki, chiffonniers, spalnice itd. po zmernih cenah v ul. Fonderia 3. 46

GOSPOD, 33 leten, samostojen veleposestnik, brez starišev, želi znanja v svrhu takojšnje ženitve s skrbnim, dobrosrčnim dekletem ali vdovo s premoženjem, po možnosti s trgovko na deželi ali v mestu. Ponudbe le s praviim naslovom in sliko pod »Ženitev« na upravništvo. 603

MLADENKA, večja strojepisja, slovenskega, italijanskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, išče primerne službe. Naslov pri upravnistvu. 606

2 SEDLARSKA pomočnika, pridna in vestna delavca, sprejme takoj Robert Meršnik, sedlarski mojster, Koseze 30, pošta Il. Bistrica. 608

TRGOVSKI POMOČNIK išče službe v mestu ali na deželi. Via Udine 49, I. pri družini Kalin. 609

SPALNE SOBE, masivne od L 1500.— naprej, jedilnice, pisarne, stolice za gostilno in vrt L 20.— kuhinje itd. Skladišče via Udine 25. 610

CERKEV na Slapu pri Vipavi proda star, še dobro ohranjen božji grob po jako zmernih ceni. Ugodna prilika zlasti za porušene cerkve. 615

TRGOVSKI LOKAL z opravo, v zelo prometnem trgu ob železnici se da v najem. Naslov pri upravnistvu. 617

SLANIKE, polenovke, sardine in druge slane ribe se prodajajo na debelo. Skladišče Zurlo, Via Tiarnella 3. 621

POROČNA SOBA iz spaljenega, zajamčeno suhega bukovega lesa s krasno psiho, se proda za L 1475.—, druga, masivna, orehova, polirana, slavonsko delo L 1750.—, Znižane cene, velika izbira. Turk, Via Rossini 20. 622

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX Ottobre 14. 15

NOVE POSTELJE iz trdega lesa L 100, vzmeti 55.—, žimnice 40.—, umivalniki, nočne omarice, chiffonniers, spalne sobe od L 1900 dalje. Fonderia 12, I. desno. 25

KRONE srebrne in zlate, plačuje po najvišjih cenah Pertot, via S. Francesco 15, II. 19

POZOR! Srebrne krone, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grost Belleli Vita, via Madonnina 10, I. 16

UBIRALEC in popravljalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej. Trst, via Coroneo 1, V. nadstr. 17

SVINEC mehek (olovo) kupujem vsako množino. Naslov Kuret, Sestfontane 1. 195

CUNJE kupujem po 30, staro železo po 20. Skladišče via Solitario 14. 51

SREBRNE KRONE plačujem po cenah, ki jih drugi ne premorejo. Pondares 6, I. 1

RUSKI BEGUNEK VIOLINIST, absolvent petrograjškega in pariškega konservatorija, poučuje v igranju na gosli in tudi ruski in francoski jezik. 1

KDOR HOČE KAJ KUPITI KDOR HOČE KAJ PRODATI KDOR IŠČE SLUŽBE, ITD. INSERIRAJ V »EDINOSTI«

Pri nakupovanju Schicht-ovega mila

znamka »JELEN«

pazite, da ima vsaki kos vtišnjeno originalno znamko i. s. ime »SCHICHT« in podobo jelena.

PODLISTEK

KAPITAN MARRYAT

Leteči Holandec Roman (103)

Filip in Kranc sta zbrala tesarsko orodje, najboljša orodja in vse strelivo; nato si privlekla jedro in nekaj drogov na breg in vse zložila pod vrsto kokosovih dreves, kakih sto korakov od brega.

Po preteku kakke ure sta sestavila majhen šotor, ki sta vanj spravila vse stvari, razven velikega dela streliva, ki ga je Kranc zakopal pod kupom suhega peska tik pod streho. Da bi utešila svojo hipno željo, je odsekala vejo, ki je bila bogato obdarena s sadovi. Vsakdo bi moral že sam okusiti muke dolgotrajne ječe, da bi vedel oceniti slast, s katero sta Kranc in Filip skrala mleko, ki jima je omočilo že čisto suha grla. Mornarji so ju gledali molče in s poželjivimi očmi. Kolikorkrat sta njihova voditelja odtrgala svez sad in ga načela, tolikrat so občutili pekoče bolečine vedno bolj neizprosne ječe — njihove suhe ustnice so se že prilepljale druga ob drugo — toda prostora ni hotel nikdo zapustiti, čeprav so prenašali vsi muke zavrnjenih.

Nastopil je večer. Filip se je vlegel na jadro in zaspal, Kranc pa je ne napotil, da preišče otok, ki so nanj pribežali. Bil je majhen,

kamaj tri milje dolg in povsod le kakih petsto čevljev širok. Vode ni odkril nikjer, če ni bila mogoče kje pod zemljo. No, so jo pa nadomestili kokosovi orehi, ki so vsebovali izvrstno mleko. Na povratku je šel Kranc mimo straž, ki so jih postavili mornarji. Vsakdo izmed njih je bil zbujen in se plašno ozrl, če se ne bliža kak napadalec; toda ko so pa zagledali pomagata so se spet pomirili. Kranc je šel pregledat tudi brod — voda je bila mirna, kajti veter je vel od obreža stran in tramovje, iz katerega je bil splav sestavljen, je močno lreščalo. Podal se je na krov — mesec je jasno svetil — in vrgel iz varnosti vse preostalo orodje daleč v morje. Nato se je odpravil v šotor, kjer je Filip še trdno spal in se tudi sam vlegel k počitku.

Filip je sanjal o Amni; zdelo se mu je, da vidi zasovraženežena Schriftena lezti iz vode, priplezati na krov in se v sestvi na njeno stran. Spet se mu je dozevalo, da čuje njegov demonski smeh in njegovo zaničljivo smejanje in vsiljivo govorenje napram njegovi ženi. Ona pa se je vrgla v morje, da bi Schriftenu odšla. Toda voda jo ni hotela sprejeti in plavala je dalje. Nastal je vihar in spet jo je videl v školjki, ki drsi po razburkanem morju. Nato jo je našel v kipečem valovju blizu obale in školjka se je potopila, njo pa so pregnili valovi. Kasneje pa jo je zagledal na obrežju, neustrašno in zdravo, kajti vodovje jo je ohranilo. Filip se ji skušal približati, a neznana

sila mu je preprečila. Amni pa mu je pomignila z roko in rekla: »Se se vidiš; še enkrat se bova videla na tej zemlji.«

Solnce je staro že visoko na nebu in pošiljalo že vroče žarke, ko je Kranc odprl svoje oči in Filipa zbudil. Sekira jim je spet preskrbela zajutrek. Filip je bil molčeč; mislil je na svoje sanje, ki so mu vkle v srce tolažbo. »Se se vidiš!«, je pomislil. »Da, vsaj enkrat se. Hvala ti!« Kranc je šel pogledat kaj je z mornarji. Našel jih je tako oslabljene in izmučene, da ni bilo upati, da ostanejo še dolgo pri življenju, a svojega zaklada vseeno niso zapustili. Kako žalosten pogled — ti nesmiselni ljudje! Kranc pa je mislil kako bi jih rešil. Vsakemu posebej je navetoval, naj zagrebe denar tako globoko, da ga ne bo mogoče hitro izkopati. Na ta način so se bi več bali, da bi drug drugega okradli in začeli iskati si hrane.

To je bilo mornarjem po godu. Kranc jim je prinesel ledne kopalce, ki so bile v šotoru in vsakdo je zakopal svoj zaklad več čevljev globoko v udarjajoči se pesek. Ko so spravili svoje bogastvo na varno, je prinesel Kranc sekire s seboj, nakar so mislili sekati kokosova drevesa kojih sadovi so jih spet zbudili k novemu življenju. Ko so se nasitili se je vlegel vsak na prostor, kamor je zagrebel denar in naglo so pospali, saj so bili že močno potrebni počitka.

Filip in Kranc sta se zamo posvetovala

kako bi zapustili otok in šla iskati Amni, kajti čeprav je smatral Kranc poslednjo željo za neizvedljivo, vseeno ni hotel ugovarjati. Na otoku ni bilo mogoče ostati in edino, kar je bilo za pričakovati, je bila dosega kakega obljudenega kraja.

Amni pa je smatral za mrtvo; mislil je, ali jo je odneslo valovje ali pa je izdahnila na vročih pečinah.

Toda, da bi Filipa razvedril, ni niti najmanj pokazal svojih misli in kadarkoli sta govorila o odhodu, se to ni zgodilo le v zvezi z namenom rešiti lastno življenje, temveč vedno tudi poiskati Filipovo izgubljeno ženo. Sklenila sta zgraditi lahki splav, ki bi, opremljen z jadrom, hitreje rezal valove in se lahko krmaril. Vse potrebno sta morala napraviti lastnima sama, kajti mornarji očitno niso še hoteli zapustiti otoka. Ko so se nekoliko

ESTNIŠKI KMETSKE IN DELAVSKE ZVEZE

Kmetska in delavska zveza je priredila v nedeljo 19. marca na Vipavskem osem javnih shodov.

Shodi so se vršili v Št. Vidu, Šturjah, Vrhpoljah, na Gačah, na Colu, na Slapu, Planini in v Budanfu.

Vai shodi so bili polnoštevilno obiskani. Na shodih so govorili: dr. poslanec Šček, dr. E. Besednjak, dr. I. Bitezničnik in urednik »Gospodarskega lista« Polde Kemperle.

25. in 26. marca je priredila Kmetska in delavska zveza na Notranjskem deset javnih shodov.

Na shodu v Št. Petru sta govorila dr. poslanec Šček in urednik »Gospodarskega lista« Polde Kemperle.

Na shodu v Vremju in Suhorju je govoril deželni odbor dr. E. Besednjak.

Na shodih v Košani in v Snihehu je govoril dr. I. Bitezničnik.

Na shodih v Slavini, Orehku, Matenji vasi sta govorila dr. posl. Šček in dr. I. Bitezničnik.

Na shodih v Studenem in Bukovju je govoril Polde Kemperle, urednik »Gosp. lista«.

Zahvaliti se moramo na tem mestu pevskima zboroma v Šturjah in Orehku, ki vršita pod spretnim vodstvom gospoda župnika Lebara Alberta in gosp. nadučitelja Starmana veliko kulturno nalogo. Razveseljivo je dejstvo, da se fantje, ki so člani teh pevskih zborov, ne zanimajo samo za lepo petje, marveč da posvečajo vsa skrb tudi socialno-gospodarskim vprašanjem naših dni in organizaciji delavnega ljudstva.

Na shodih so se sprejele sledeče resolucije:

1. Kmetje in delavci zbrani na shodih »Kmetske in delavske zveze«, dvigamo svoj glas za ohranitev deželne, občinske in šolske avtonomije novih pokrajin. S posebno odločnostjo zahtevamo, da ne nemudoma in brez obotavljanja skliče deželni šolski svet. Vsako krščenje in manjšanje deželne samouprave smatramo za napad na najsvetejše pravice kmetskega in delavskega ljudstva, ki hoče na svoji zemlji samostojno in svojem gospodarskem in političnem življenju. Ljudstvo ne potrebuje varuhov in se upira samovolji ošabnega in protiljudskega birokratizma. Zivela ljudska samouprava!

Izrekamo popolno zaupanje našim zastopnikom v izrednem deželnem odboru in jih pozivamo, naj vztrajajo v boju za ohranitev naše avtonomije.

2. Z gnušom in ogorčenostjo ugotavljamo, da se je truma roparskih kapitalistov vrhla na naše vode in nam jih hotela izgrati. Naravnih zakladov, ki jih je Bog dal našemu ljudstvu, ne bo krada pečica tujih podjetnikov. Organizirano ljudstvo Goriske klice vlad in tujim izkoriščevalcem na ves glas: proč roke od naše lastnine!

Pozivamo vse občine dežele, da pristopijo v meddeželno zadrugo »Juljskih vodnih elektrarn«.

3. Pozdravljamo z zadoščenjem, da se je na zadnji seji političnega društva »Edinosti« sklenila reforma celokupne politične organizacije našega ljudstva. — Pozdravljamo s posebno zadovoljnostjo, da bo goriska dežela imela posebno in samostojno politično organizacijo. S tem se je odprla pot k trdnjej in uspešnejši strnitvi vseh sil našega naroda.

4. Pozdravljamo ustanavljanje »Kmetskih in delavskih zvez« po vsem Primorskem in pozivamo kmetje in delavce, da zanesemo misel svojih, v zadnjo slovensko in hrvatsko vas. V organizaciji je naša moč, desorganizacija nas tira v pogubo.

Na shodu v Šturjah se je sklenila še sledeča resolucija:

Zahtevamo od industrijskih podjetnikov v Ajdovščini, da prejemajo na delo izključno domače delavstvo. Domačini morajo biti prvi, ki naj na naši zemlji dobe kos kruha. Dokler imamo med nami le enega domačega brezposelnega delavca ne sme biti sprejet v ajdovska podjetja niti en tujec.

Kmetska in delavska zveza zajema vedno večje množice v svoji organizaciji; ona je najmočnejša borbena organizacija delavnega ljudstva.

V prihodnjih tednih priredi Kmetska in delavska zveza shode na Krasu. Tudi Istra se je že oglasila pri tajnistvu Kmetske in delavske zveze in ga naprosila, da se je spomni v najkrajšem času. Delavno ljudstvo je spoznalo, da ga more rešiti edino le organizacija z globoko začrtanim socialno-gospodarskim programom.

Kmetje in delavci, združite se vsi brez izjeme v Kmetsko-delavske zveze.

Vloga denarja v narodnem gospodarstvu

II.

V prvem članku je bila objasnjena razlika med zvenečim (kovinastim) denarjem in bankovci in je bilo dokazano, da je za prvi denar mogoče smatrati le zveneči denar. In sicer je v državah z zlato valuto le zlati denar polnovreden; bankovci, ki so popolnoma pokriti s zlato valuto, pa so le polnovredno nadomestilo za denar. Na koncu prvega članka je omenjena korenita sprememba, ki je nastala v bistvu bankovcev tekmo vojne v nekaterih vojujočih se državah vsled tega, ker se je bankovec odtegnilo njih dotedanje pokritje v zlati rezervi in so se začeli v neomejenih množinah tiskati.

Bankovci v državah s slabo valuto, n. pr. v Rusiji, Poljski, Avstriji, Nemčiji itd. niso več nadomestilo za denar temveč državne nakaznice za blago. Te »državne nakaznice« si je treba nekoliko bolj točno ogledati, in sicer njih bistvo in njih vpliv na svetovno gospodarstvo.

Kako so nastali ti bankovci-nakaznice? Vojujoče države so v vojne svrhe rabile ogromne množine vsakovrstnega blaga. Države kakor take nimajo seveda nikakih sredstev za nakupovanje omenjenega blaga; da bi se s pomočjo davkov nabrala za vojno potrebna sredstva, na to ni bilo mogoče niti misliti. Države so si radi tega pomagale v začetku z državnimi posojili. Ali tudi posojila niso zadostovala, kar je prisililo nekatere države, da so si na nov, umeten način dobavile za nakup vojnih potrebščin neobhodni denar.

Za nakup v inozemstvu se je začela uporabljati zlata rezerva državnih bank, kar bi se v smislu gospodarskih zakonov kapitalizma ne smelo zgoditi, ker se je na ta način začela rušiti osnova v prometu nahajajočih se bankovcev. Bankovci so na ta

način vedno bolj zgubljali svoj pomen kakor namestniki resničnega zlatega denarja in se vedno bolj spreminjali v koščke papirja, ki je vedno manj predstavljal kako vrednost.

Tudi to ni zadostovalo in vlade so začele izdajati nove bankovce za nakupovanje blaga v notranjosti države in seveda tudi v inozemstvu, v kolikor so tam tak papir sprejemali. Razen tega se je izdala naredba, da se v državnih bankah bankovci ne zamenjujejo več na zlat denar, kar je bankovcem odtegnilo sploh vsako pokritje.

V narodnem gospodarstvu so te činjenice povzročile sledečo osnovno spremembo, ki je začela izpodkopavati ves kapitalistični gospodarski sistem: Dočim je po prej (pri zdravi, z zlato rezervo pokriti valuti) trgovec oziroma lastnik blaga prodal svoje blago zasebniku ali državi za zlat denar, oziroma za bankovce, katere je v banki, kadar se mu je zljubilo, lahko zamenjal za zlat denar, torej zopet za blago, mora sedaj oddati svoje blago za bankovec, ki ostane le papir in se ne more več spremeniti v zlat denar, ako mu kdo prostovoljno ne ponudi za tak bankovec toliko zlata, kolikor lastniku zlata ugaja.

Kdor ponuja zlat denar za tak bankovec, se ne ozira več na to, da je na njem označena vrednost, n. pr. deset tisoč kron, marveč razsoja približno tako-le: jaz ti dam za ta papir, na katerem je napisano, da je vreden 10.000 kron, le deset zlatih kron, ako ti je prav, vzemi, ako ne, si pa lahko obdržiš papir. Čim več takih bankovcev prihaja v promet, tem nižja je njih valuta. Posebno ogromne razmere je doseglo padanje valute v Rusiji, Avstriji, na Poljskem, Ogrskem in v Nemčiji, več ali manj pa so prizadete vse države, ki so se udeležile svetovne vojne, razen Amerike. Poslednja dela izjemo radi tega, ker je bila njena udeležba pri vojni zelo pozna in razmeroma neznačajna in ker je pred vstopom v vojno zelo obogatela na račun ostalih vojujočih se držav.

Tiskanje z zlatom nepokritih bankovcev, ki povzročujejo padanje valute, pomeni v državnem gospodarstvu pobiranje indirektnih davkov od vseh tistih, ki v momentu padanja valute že posedujejo take bankovce. Ako je n. pr. nekdo imel 18. t. m. 5464 nemških mark, je imel s tem vrednost 100 zlatih frankov, štiri dni pozneje, dne 22. t. m. pa omenjena svota 5464 mark ni odgovarjala več vrednosti 100 zlatih frankov, temveč le še 97,26 frankov. Dotičnik je torej plačal nemški državi v treh dneh skoraj 3 odstotke davka od svojega premoženja v papirnatih markah. Kurs nemške marke je namreč padel v Švici od 18. do 22. t. m. od 183 na 178. Po tem si lahko vsak sam izračuna, kako ogromne davke so morali plačati Avstriji poselniki njenih kron, ki so od časa neposredno po vojni do danes padle približno od 10' — na 0'07, kar pomeni, da med tem ko se je neposredno po vojni dobilo za 10.000 avstrijskih kron približno 1000 zlatih frankov, se dobi danes za isto svoto le še 7 frankov.

Ako je vložil n. pr. nekdo v neko avstrijsko banko neposredno po vojni 10.000 kron, je s tem izročil banki vrednost enega tisoča frankov; ako pa sedaj dvigne svojo vlogo, bo res dobil ravno toliko kron, kolikor jih je vložil, t. j. 10.000, ne pa iste vrednosti, marveč dobi nazaj v resnici le sedem frankov. Njegov kapital se mu je v banki stopil skoraj na nič, kakor sneg na solncu. To solnce, ki topi kapitale, zapopadene v bankovcih, je tiskarski stroj, ki na Dunaju — in v večjem ali manjšem razmerju tudi v drugih prestolnicah — brez prestanka tiska venomer nove in nove nepokrite bankovce.

Tiskanje novih bankovcev je v sedanjem položaju narodnega gospodarstva seveda neobhodno potrebno, ker se je skoraj ves papirnat »denar«, s katerim se kupuje blago, osredotočil v istih rokah velekapitalistov, ki imajo v svoji oblasti tudi skoraj vsa blagovna bogastva. Ako ne bi države skrbele za to, da prihajajo v promet neprestano nove množice bankovcev, ne bi široki ljudski sloji imeli dovolj sredstev, da pridejo do onega blaga, ki ga potrebujejo za svoje življenje. Vsi novi bankovci romajo skozi roke onih, ki dobivajo plače, dneve, podpore in male zaslužke, v blagajne velekapitalistov, povzročajoč jim iluzijo, da postajajo vedno bogatejši, ali vendar omogočujoče ljudstvu, da dobiva od bogatašev sredstva za življenje (hrano, obleko itd.), omogočujoče torej trgovino, ta pa produkcijo in gospodarsko življenje sploh.

Predolgo in tudi prozodaj bi bilo o tem govoriti, kam pridemo s tiskanjem vedno bolj ogromnih množin bankovcev, ako pomislimo, da se že sedaj tiska na Dunaju dnevno za eno milijardo kron bankovcev. Morda bodo v kratkem morali tiskati po 10, 100, in celo po en milijon milijard na dan, saj bi lahko tiskali tudi milijonske bankovce. Enkrat pa bo treba vedno darilo s to igro končati. Kako? To bo pokazala bodočnost.

Kar pa je popolnoma jasno že danes, je dejstvo, da so države, kakor predstavitelje skupnosti, kolektivizma, s tiskanjem in razdeljevanjem bankovcev z oblastno roko začele posegati v urejevanje narodnega gospodarstva, ki je bilo pred vojno popolnoma prepuščen individualni inicijativi kapitalistov. Ker se je pa to tiskanje nepokritih bankovcev, ki bi se morali pravilno imenovati »državne nakaznice«, začelo že tekmo vojne, je tudi s te strani očitno, da je svetovna vojna povzročila krizo kapitalizma. Sedanje razmere, posebno pa denarna politika držav z nizko valuto, nam dokazujejo, da se o čistem kapitalističnem svetovnem gospodarstvu, ne glede na rusko revolucijo, ne more več govoriti.

Seveda se ne more že govoriti o kakšni smotreni narodnogospodarski politiki posredstvom tiskanja nepokritih bankovcev ali »državnih nakaznic«. Države ne tiskajo teh bankovcev — nakaznic s kakim posebnim ciljem in po določenem načrtu, marveč delajo to celo proti svoji volji, ker si ne vedo drugače pomagati v tedanjih zmedenih političnih in narodnogospodarskih razmerah. Vlade izvršujejo na ta način nevede in nehote ravno to, kar bi hotele z vsemi svojimi močmi preprečiti, t. j. narodnogospodarski preobrat, ker z izdajanjem nakaznic stopnjevalno uničujejo zasebno lastnino na korist državi.

Državniki si razbijajo glave nad tem, kako bi zaustavili brezkončno tiskanje bankovcev in spravili narodno gospodarstvo zopet na položaj pred svetovno vojno. To pa bi bilo mogoče le tedaj, ako bi se velekapitalisti odločili, da dajo svoja bogastva na razpolago onim državam, katerih narodno gospodarstvo je prišlo v nered radi nizke valute in si so prisiljene tiskati vedno nove in nove bankovce. Ker pa se kaj takega ne more pričakovati, vsaj ne v taki meri, da bi moglo kaj izdati, moramo računati s tem, da se bo tiskanje bankovcev nadaljevalo tudi po genovski konferenci in kljub vsem visokim načrtom o neki mednarodni emisijski banki. Seveda bo treba tiskanje bankovcev urediti po jasno premišljenem načrtu, ki odpravi današnjo kaotično državno konfiskacijo zasebne lastnine in jo nadomesti s smotreno socializacijo na podlagi izdavanja državnih nakaznic.

DAROV

Za nesrečno rusko družino pokojnega Ivana Zega (Kurganova) iz Hrubevice so darovali: P. Osipovič, Sežana 20 L; Jos. Roža prof. Idria L 10; Aloj. Jerič, Pazarna coop. št. 64, A L 10; Jakob L. in Ivan Štiglič, Kojsko L 10. — Nesrečna družina Kurganova se najpriščneje zahvaljuje.

Borzna poročila.

Trst,

Trst, dne 29. marca 1922.

Jadranska banka	130
Cosulich	266
Dalmatija	220
Gerolmich	1430
Libera Tricistina	425
Lloyd	1290
Lussino	700
Martinolich	133
Oceanija	220
Premuda	350
Tripovich	854
Ampelea	590
Cement Dalmatia	345
Cement Spalato	282

Tvoja valuta na tujem trgu:

ogrške krome	— 2.15	2.25
avstrijsko-nemške krome	— 28.	— 30
čehoslovaške krome	36.60	36.35
dinarji	24.50	25.25
lejl	14.	15.
marke	5.90	6.90
dolarji	19.40	19.60
francoski franki	177.50	178.
švicarski franki	381.	384.
angleški funti papirnati	85.75	86.10
angleški funti, zlati	94.25	96.25
napoleoni	75.60	76.50

Viseča žična železnica

»Teleferica«

popolna naprava v jako dobrem stanju, s 1400 m dolgo vrvjo, se proda po zmernih cenah. Pojasnila daje Giovanni De Nardi, Conegliano, Veneto. — Dopisuje naj se v italijščini. 178

Županstvo občine Cerkno

pozivlja vse v to občino pristojne a v drugih občinah bivaajoče osebo, da predložijo najkasneje do 15. aprila t. l. tukajšnjemu občinskemu uradu družinske liste, izstavljene od občinskega ali župniškega urada one občine, kjer prebivajo.

Te liste rabi županstvo za sestavo imenika občanov, ki zadobijo v smislu kr. naredbes z dne 30. decembra 1920 št. 1890 italijansko državljanstvo po polnem pravu.

Cerkno, dne 14. marca 1922.

župan: DR. R. GRUNTAR.

Županstvo Tolmin

pozivlja vse v to občino pristojne, a izven iste živče osebe, da predložijo tukajšnjemu občinskemu uradu najkasneje do 15. aprila t. l. družinske liste izstavljene od občinskega (župniškega) urada one občine, kjer sedaj bivajo.

Te liste rabi županstvo v svrhu sestave seznama občanov, ki zadobijo italijansko državljanstvo po polnem pravu. 164

Za župana: Ivan Mrak.

PREMOG

za peči in štedilnike po L 32 q, prosto na dom, plinove coke po L 40 q, drva po L 24 q.

Marsiljski strešniki. opeka.

Za velike množine cene po dogovoru.

DANIELE PILLIN, Trst, Coroneo 25

Telefon 1306.

OLD ENGLAND

Trst, Corso Vitt. Em. 26

(nasproti zastavljalnici)

□□□

Velika izbira oblek za moške in dečke, poršnikov, perila, plenin in nogavic.

Na drobno. Na debelo.

Postrežba tudi v slovenskem jeziku

Steklene šipe

vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. — Postrežba na dom. Cene zmjerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 22

RENATO LEVI MINZI

fu Alessandro

Trst, via San Sebastiano 3, Trst

Velika izbira pohištva, žimnic in vatirane odeje po zmernih cenah.

Srebrne krome in zlato pla-

žujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2

(prej Barriera)

Zastopstvo za Juljsko Krajino

Ermanno Morgenstein — Trst

Via Ugo Polonio 3

JADRANSKA BANKA

Delniška glavnica L 15.000.000 Rezerve L 5.100.000

Dunaj, Opatija, TRST, Zadar.

Afilirani zavodi v Jugoslaviji: **Jadranska banka, Beograd** in njene podružnice v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Ercegovnem, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu.

Atilirani zavod v New-Yorku: Frank Sakser State Bank.

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 4%. Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio št. 5 — Via S. Nicolò št. 9.

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9. do 13. ure.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom,

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca št. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

veče in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zapr

Št. telef. 25-67.

Dr. A. Grusovin

specialist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.

Sprejema od 9—12 in od 3—7 ure.

Gorica (Piazza grande) Travnik hiša Paternoli. (60)

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po

5%

vloge, vezane na trimesečno odpoved

po 5 1/2%, ako znašajo 20-30.000 Lit.

po 6%, ako znašajo 30-40.000

po 6 1/2%, ako presegajo 40.000

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune

Posoja hranilne pušice na dom.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega

premoženja nad 2300 zadržnikov,

vredno nad 50 milijonov lir.

Daje posojila na porošstvo, zastavo

vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 8—13.

Tel. št. 16-04. Tel. št. 16-04.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Borovlje, Gorica, Saraj., Split, Trst, Maribor Ptuj.

Delniška glavnica K 50.000.000. Rezerva K 45.000.000

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče

posle. — Sprejema vloge v lirah na

hranilne knjižice proti 3 1/2% obrestovanju

na žiro-račune proti 3% obrestovanju

Za na odpoved vezane vloge plača obre-

sti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge

in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13